

Välfärd

2/2016

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

INKOMST
kopplat till födelseland

Här bor
LÄKARNA

Ny statistik
OM UNGA

SYSSELSÄTTNING
bland utrikes födda

Välfärd

 sedan 1981

ges ut av

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2016, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

REDAKTION

Anna Nyman	08-506 945 94
Chefredaktör	
Andreas Rosander	08-506 943 73
Regina Vilkenäs	41 18
Cecilia Westin	45 48
Peter Gärdqvist	019-17 67 85
Hans Heggemann	68 10
Åsa Westlund,	08-506 949 15
layout, diagram	

REDAKTIONSRÅD

Inger Eklund, ansvarig utgivare
Karin Anderberg
Therese Hedlund
Maria Schoultz
Mikael Schöllin
Stefan Svanström

ADRESS

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

PRENUMERATIONER

Att prenumerera på Välfärd är gratis.

Beställ e-prenumeration:
www.scb.se/valfard

Beställ prenumeration av papperstidning:
prenumeration.valfard@scb.se

Frågor om prenumeration:
019-17 65 51

Omslagsfoto:
Christina Sundien, Scandinav

Medlem i

SVERIGES
TIDSKRIFT

ISSN 1654-1502 (Online)
ISSN 1651-6710 (Print)
URN:NBN:SE:SCB-2016-A05T11602_pdf

Tabergs, maj 2016

Fokus på arbetsmarknad och inkomster

Det stora antalet människor som sökt asyl i Sverige det senaste året har satt fokus på arbetsmarknaden för utrikes födda. I det här numret av Välfärd använder vi SCB:s statistik för att bland annat beskriva sysselsättning och inkomster för utrikes födda. I en intervju berättar Krister Näsén om arbetskraftsundersökningarna och hur vi tar fram statistik över arbetsmarknaden.

ARBETSKRAFTSUNDERSÖKNINGARNA ligger till grund för en artikel om sysselsättning bland inrikes och utrikes födda i olika länder i Europa. Inrikes födda i Sverige har hög sysselsättning jämfört med andra länder, medan utrikes födda ligger nära medelvärdet för samtliga länder i undersökningen. Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda är därmed stor i Sverige relativt andra länder i Europa.

Sysselsättningen hänger samman med vilken inkomst man har. I en annan artikel beskriver vi hur stor arbetsinkomsten är för personer födda i olika länder och vilken betydelse tiden i Sverige har för inkomstens storlek.

EN ANNAN ASPEKT av arbetsmarknaden är var i landet olika yrkesgrupper bor. Om du bläddrar fram till mitten av tidningen kan du läsa om hur läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och vårdbiträden bor fördelat över landet. Visste du att det bor 7 800 läkare i Stockholms tätort, jämfört med 75 läkare i de 34 kommuner som har minst läkare?

anna.nyman@scb.se

SCB ÄR SOM VANLIGT MED PÅ POLITIKERVECKAN I ALMEDALEN | Ni som har möjlighet att vara i Visby måndag 4 juli till onsdag 6 juli kan ta del av många spännande seminarier. Årets fokus ligger på **jämställdhet, miljö** och **villkoren för utrikes födda**. Bland annat kan man ta del av presentationen av årets upplaga av boken På tal om kvinnor och män, få reda på vad en vanlig sopphäve innehåller samt lyssna till ett föredrag om hur utrikes födda klarar sig genom skolan. Dessutom är statistiktältet på Cramérgatan öppet hela veckan.

SCB I ALMEDALEN

5

Olika inkomst för lika utbildning

Kvinnor tjänar mindre än män.

8

Karriären viktigast för blivande studenter

Intressant jobb lockar gymnasieelever.

10

Inkomsten ökar med tid i Sverige

Låg inkomst bland de som nyligen invandrat.

13

Omsorgens geografi – här bor vårdpersonalen

Läkare koncentrerade till större städer.

” I enbart Stockholms tätort bor det 7 800 läkare.

18

Intervju:

Så mäter SCB arbetslöshet

19

Stor skillnad i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda

Vi jämför 26 länder i Europa.

22

Demokrati på olika villkor

Personer med funktionsnedsättning underrepresenterade.

24

Ny webbplats om ungas liv

Statistik från ungidag.se.

26

Statistikskolan:

Säsongrensning gör statistiken jämförbar

28

Vanligt arbeta kort tid som lärare

71% av nya lärare 2010 arbetade kvar fem år senare.

30

NOTISER

Baksidan:

Fyra av tio journalister bor i Stockholm

MIGRATION I FOKUS UNDER DEMOGRAFI-DAGEN

**19
OKT**

Den 19 oktober anordnar SCB en heldag om demografi. Under dagen presenteras statistik om migration och integration. Vi presenterar också aktuella studier om barn och familjer, jämställdhet och dödlighet.

Mer information och anmälan på www.scb.se under Kurser och seminarier.

Fira demokratin med SCB

Temat för årets demokratidag är Big Democracy. Sören Holmberg, professor emeritus, känd från bland annat SVT:s valstudio, modererar under dagen.

**7
OKT**

Föredragen kommer bland annat handla om big data, hur nya datakällor används för att få ökad kunskap inom demokratiområdet och FN:s arbete med att ta fram indikatorer för de globala målen. Sören Holmberg kommer att avsluta med en initierad kommentar om det förestående amerikanska presidentvalet.

DU KAN REDAN NU GÅ IN OCH ANMÄLA DIG på SCB:s hemsida. Fullständigt program för dagen kommer att finnas på SCB:s webbplats veckan innan mid-sommar. Evenemanget är gratis, men anmälan är bindande.

7 OKTOBER, 9.30–12.30, PLATS: GARNISONEN, KARLAVÄGEN 100, STOCKHOLM

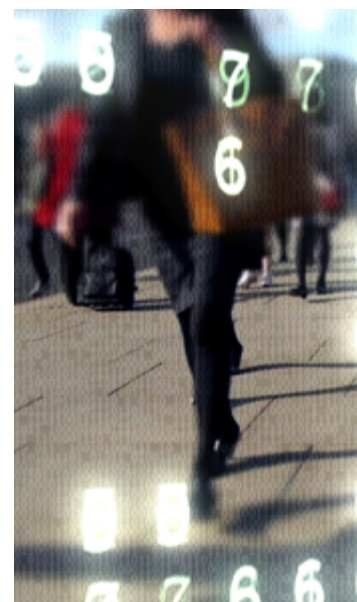

Foto: iStockphoto

Publikationer från SCB

Färre och äldre förtroendevalda

Undersökningen av de förtroendevalda i kommuner och landsting 2015 visar att antalet politiker fortsätter att minska. Det totala antalet förtroendevalda i kommunerna är drygt 36 800 personer, vilket är cirka 1 200 personer färre än föregående mandatperiod. Även antalet förtroendeuppdrag minskar i kommunerna. Totalt är det cirka 60 600 uppdrag vilket är cirka 2 000 uppdrag färre än 2011.

Förtroendevalda som är 65 år och äldre utgör 27 procent av kommunpolitikerna. Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med föregående mandatperiod.

Kvinnor, unga och utrikes födda är underrepresenterade bland kommunpolitikerna jämfört med befolkningen. Detta mönster blir tydligare för tyngre förtroendeuppdrag. I landstingen minskar också antalet förtroendevalda, men i något mindre omfattning än i kommunerna. Liknande mönster vad gäller olika gruppers representativitet återfinns bland förtroendevalda i landstingen, dock finns vissa skillnader. Könsfördelningen är jämn, 48 procent av landstingens förtroendevalda är kvinnor.

Läs mer i rapporten [Förtroendevalda i kommuner och landsting 2015](#).

Högutbildade inrikes födda får lättare jobb

Utbildning leder ofta till jobb, men det är inte lika lätt för alla. När SCB mätte arbetsmarknaden för högutbildade utrikes och inrikes födda under veckan 14–20 september 2015 var det stora skillnader i sysselsättning och arbetslöshet. Bland utrikes födda som invandrat mellan 2003 och 2014 hade drygt sex av tio arbete. Motsvarande andel bland inrikes födda var nästan nio av tio. Arbetslösheten skilde sig också åt. Nästan tio procent av utrikes födda, jämfört med en procent bland inrikes födda, var arbetslösa.

Hur länge en person bott i Sverige har betydelse. Bland de som invandrade 2003–2006 arbetade nästan åtta av tio, medan drygt hälften av dem som kom till Sverige 2011–2014 hade arbete som huvudsaklig sysselsättning. Läs mer i temarapporten [Utbildning 2016:3 Arbetsmarknaden för högutbildade utrikes födda](#).

Prenumerera på Valfärd via e-post

Du vet väl att du kan prenumerera på Valfärd elektroniskt via vårt nyhetsbrev? Anmäl dig på www.scb.se/valfard. Där kan du också prenumerera på papperstidningen. Båda är gratis.

Alla publikationer kan laddas ner som pdf:er från www.scb.se. Vissa av dem kan du även beställa tryckta.

Olika inkomst för lika utbildning

Fem år efter examen har kvinnor i genomsnitt nästan 25 procent lägre arbetsinkomst än män som läst en lika lång utbildning. Det beror i hög grad på att många kvinnodominerade utbildningar leder till låga inkomster. Men kvinnor tjänar mindre än män även bland personer som läst samma utbildning.

Det är stora skillnader i både inkomstnivå och inkomstutveckling de första åren efter examen för olika grupper av högskoleutbildade. Av dem som tog examen 2009 hade de som läst läkarutbildning, ekonomutbildning (minst 4 år), civilingenjörsutbildning och juristutbildning högst inkomst 2014. I alla de grupperna var medianen för arbetsinkomsten större än 35 000 kronor per månad. De som examinerats från konstnärliga utbildningar, humanistiska utbildningar och lärarutbildningar hade jämförelsevis låga inkomster.

Det är viktigt att tänka på att arbetsinkomsten inte bara beror på hur hög lön man har. Annat som påverkar är hur mycket man jobbar, till exempel om man arbetar deltid, är föräldraledig, arbetar övertid eller på obekvämt arbetstid.

En annan faktor som kan påverka arbetsinkomsten är att jämförelsen inkluderar alla som examinerades oberoende av vilken typ av jobb de har haft därefter. Som exempel kan nämnas att bland dem som 2009 tog examen med inriktningen "ämneslärarutbildning, allmänna ämnen" var det ungefär en tredjedel som inte var lärare i det allmänna skolväsendet hösten 2014.

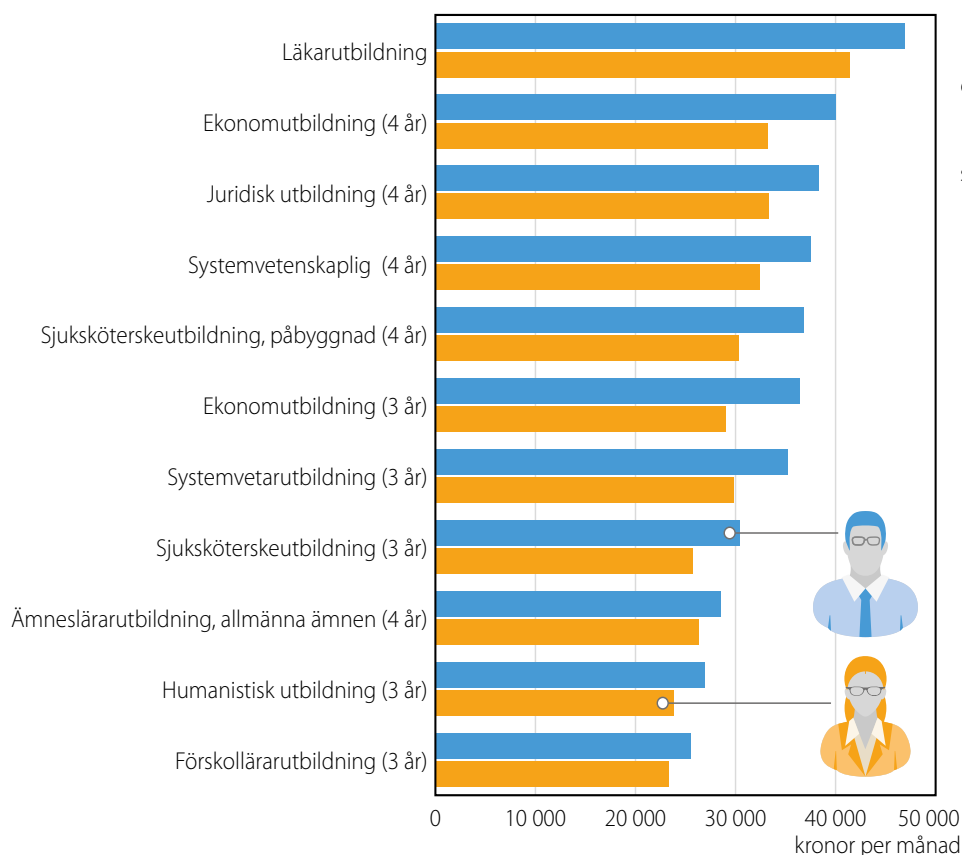
SKILLNADEN I INKOMST mellan olika utbildningsgrupper är i regel minst de första åren efter examen. År 2014 hade sjuksköterskor och systemvetare som tog examen 2013, dvs. ett år tidigare, ungefär lika stor arbetsinkomst. Däremot för dem som tog examen 2009, dvs. fem år tidigare, var medianinkomsten 2014 nästan 8 000 kronor högre per månad för systemvetare än för sjuksköterskor. →

8 000

kronor mer i månaden har systemvetare jämfört med sjuksköterskor fem år efter examen.

STOR INKOMSTSKILLNAD MELLAN KÖNEN BLAND EKONOMER

Arbetsinkomst, medianvärde 2014 för examinerade 2009

Fem år efter avslutad högskoleutbildning har de som utbildade sig till läkare nästan dubbelt så hög inkomst som de som studerade till förskollärare.

”
Män har i
genomsnitt
högre inkomst
än kvinnor.
Detta gäller
även när man
jämför män och
kvinnor med
samma typ av
utbildning.

För utbildningsgrupper med jämförelsevis låg arbetsinkomst är det liten skillnad i inkomst mellan dem som nyligen avslutat utbildningen och dem som hunnit arbeta några år. Sjuksköterskor som examinerades 2009 hade till och med något lägre arbetsinkomst år 2014 än de som examinerades 2013. Detta beror i hög grad på att en stor efterfrågan på personer med sjuksköterskeutbildning har lett till stigande ingångslöner. Ingångslönerna har därför ökat i ungefär samma takt som löneutvecklingen för dem med några års yrkeserfarenhet. För systemvetare är det större inkomstskillnader mellan nyexaminerade och dem som tagit examen några år tidigare. För dem har alltså inkomsterna för yrkesverksamma stigit snabbare än ingångslönerna.

Inkomstspridningen fem år efter examen är något mindre för sjuksköterskor än för systemvetare. Förskollärare är den av de studerade grupperna som har minst inkomstspridning fem år efter examen. Av dem hade mer än 60 procent en arbetsinkomst på mellan 25 000 och 29 000 kronor per månad år 2014. Även bland andra grupper med pedagogisk utbildning är inkomstskillnaderna jämförelsevis

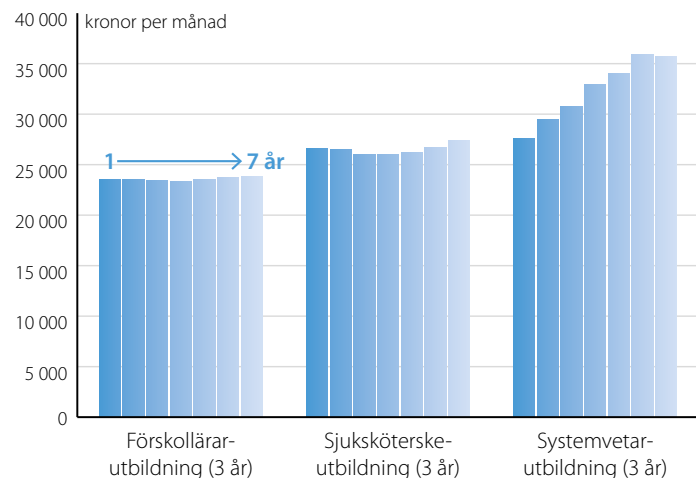
små. Bland personer med humanistisk högskoleutbildning finns en stor grupp med låg inkomst. Av dem hade var tredje en arbetsinkomst på mindre än 20 000 kronor per månad.

Bland dem som utbildade sig till jurister och ekonomer finns den största inkomstspridningen i de övre inkomstskikten. Mer än var femte som 2009 examinerades från en minst fyraårig utbildning med sådan inriktning hade en arbetsinkomst på över 50 000 kronor per månad år 2014.

MÄN HAR I GENOMSNITT HÖGRE INKOMST än kvinnor. Detta gäller även när man jämför män och kvinnor med samma typ av utbildning. Bland de vanligaste utbildningsgrupperna var inkomstskillnaden störst för treårig ekonomisk utbildning, där medianinkomsten för män var 26 procent högre än för kvinnor. För dem med fyraårig ekonomutbildning hade 19 procent av männen, men bara 7 procent av kvinnorna, en arbetsinkomst på över 50 000 kronor per månad. För många grupper, såsom förskollärare och sjuksköterskor, är det större andel kvinnor bland

LITEN INKOMSTSKILLNAD MELLAN NYUTBILDADE OCH ERFARNA FÖRSKOLLÄRARE

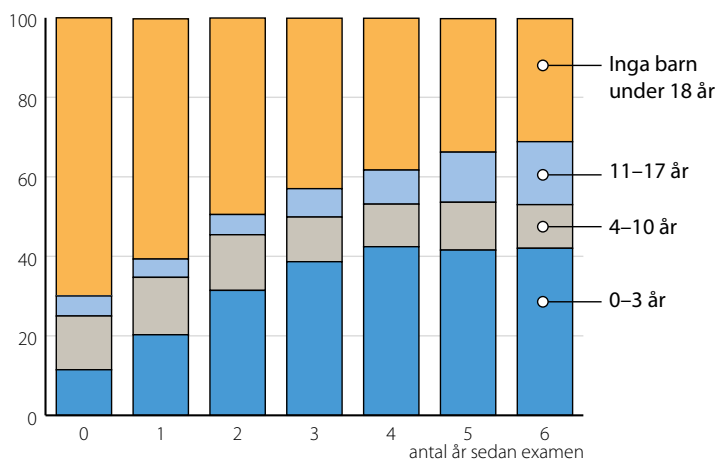
Arbetsinkomst, medianvärde 2014 för examinerade till förskollärare, sjuksköterska respektive systemvetare efter antal år sedan de tog examen

Bland nyexaminerade hade sjuksköterskor och systemvetare lika stor arbetsinkomst 2014, men systemvetare som tog examen några år tidigare har väsentligt högre inkomster än sjuksköterskor som avslutade utbildningen samma år.

MÅNGA SKAFFAR BARN KORT TID EFTER EXAMEN

Kvinnor med examen från treårig sjuksköterskeutbildning efter antal år sedan examen och yngsta barnets ålder 2013-12-31. Procent

Av de kvinnor som tog sjuksköterskeexamen 2013 hade ungefär 10 procent barn under 4 år. Av dem som tog examen 3-6 år tidigare hade cirka 40 procent barn under 4 år 2013.

FAKTA

ARBETSINKOMSTEN omfattar i huvudsak löneinkomst och inkomst av näringsverksamhet samt ersättningar från Försäkringskassan för exempelvis sjukdom och föräldraledighet. I arbetsinkomsten ingår inte ersättningar från arbetslöshetskassa.

I ARTIKELN används benämningar som förskollärare, sjuksköterska, systemvetare etc. Alla sådana benämningar syftar på den utbildning personerna har examinerats från oberoende av vilken typ av arbete de har eller har haft.

Vid beräkning av medianinkomst har personer som studerar exkluderats. Årsinkomsten har räknats om till genomsnittlig inkomst per månad. Som treåriga utbildningar räknas utbildningar som är minst 3 år men kortare än 4 år.

dem med låg inkomst. För dem som tog examen som förskollärare 2009 hade 67 procent av kvinnorna och 39 procent av männen en arbetsinkomst under 25 000 kronor per månad 2014. Bland kvinnorna hade 30 procent under 20 000 kronor i månaden. Motsvarande andel bland männen var 9 procent.

En bidragande orsak till att kvinnors inkomster några år efter examen inte är väsentligt högre än för de nyexaminerade är att många då skaffar sitt första barn och är föräldralediga eller arbetar deltid.

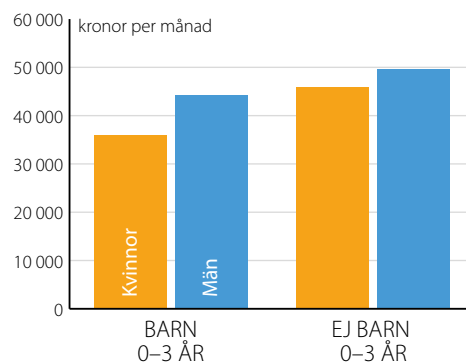
DET ÄR FRAMFÖR ALLT BLAND SMÅBARNSFÖRÄLDRAR som det är vanligt att ha lägre inkomst än andra som examinerats från samma typ av utbildning samma år. Medianinkomsten 2014 för kvinnor som tog en sjuksköterskeexamen 2009 var 25 700 kronor per månad. För dem som hade barn yngre än 4 år låg medianinkomsten på 21 400 kronor medan de som inte hade barn i den åldern hade 28 000 kronor.

Även bland män finns det ett samband mellan yngsta barnets ålder och arbetsinkomsten. Bland läkare som examinerades 2009 var medianinkomsten 2014 för män med barn under 4 år drygt 5 000

kronor lägre per månad än för övriga manliga läkare. För kvinnliga läkare var motsvarande skillnad ungefär dubbelt så stor. ■

LÄGRE INKOMST FÖR LÄKARE MED BARN

Arbetsinkomst, medianvärde 2014 för läkare examinerade 2009 efter kön och yngsta barnets ålder

För manliga läkare utan barn 0-3 år låg medianinkomsten fem år efter examen på nästan 50 000 kronor. Motsvarande belopp för kvinnliga läkare som har barn 0-3 år var knappt 36 000 kronor.

Kenny Petersson

har arbetat med utbildningsstatistik på SCB

Vid frågor kontakta Anna Gårdqvist 019-17 65 45 anna.gaerdqvist@scb.se

Karriär, intressant jobb och hög lön är viktiga anledningar till att vilja studera på universitet eller högskola efter gymnasiet. Fyra av fem elever på högskoleförberedande program planerar att läsa vidare inom tre år.

Karriären viktigast för blivande studenter

Foto: iStockphoto

I gymnasieskolans årskurs 3 har omkring 65 procent av kvinnorna och 55 procent av männen planer att påbörja högskolestudier inom de närmaste tre åren. Det visar en enkätundersökning som gjordes hösten 2015. På de högskoleförberedande programmen är andelen som vill läsa vidare av förklarliga skäl större än på yrkesprogrammen – omkring 80 procent jämfört med cirka 30 procent. Att kvinnor är mer intresserade av att läsa vidare än män är tydligast på yrkesprogrammen. Där är det även en större andel utrikes födda än inrikes födda elever som planerar att studera vidare.

ATT FÅ DET YRKE MAN VILL HA och öka möjligheterna att få ett intressant jobb är ett par av de viktigaste anledningarna till att gymnasieeleverna vill studera vidare. Att göra sig attraktiv på arbetsmarknaden och att få ett arbete med hög lön är också vanliga orsaker. Hög lön verkar vara något viktigare för män än för kvinnor. Å andra sidan anger en större

andel kvinnor att yrket de siktar på är den viktigaste anledningen.

Omkring 20 procent svarar att en orsak till att de vill studera vidare är att de ännu inte vet vad de vill göra med sitt liv och därför lika gärna kan läsa vidare. Här går det att se en skillnad mellan inrikes och utrikes födda. Ungefär 25 procent av de inrikes födda eleverna har angett detta som en orsak jämfört med cirka 10 procent av de utrikes födda.

Av dem som inte planerar att läsa vidare på universitet eller högskola inom tre år är det fler kvinnor än män som tänker gå en annan utbildning istället, t.ex. komvux eller folkhögskola. På högskoleförberedande program är det också en större andel kvinnor än män som vill läsa på universitet/högskola någon gång i framtiden, men inte inom de närmaste tre åren. Att vilja gå en annan utbildning eller läsa på universitet/högskola längre fram är även vanligare bland utrikes födda än bland inrikes födda.

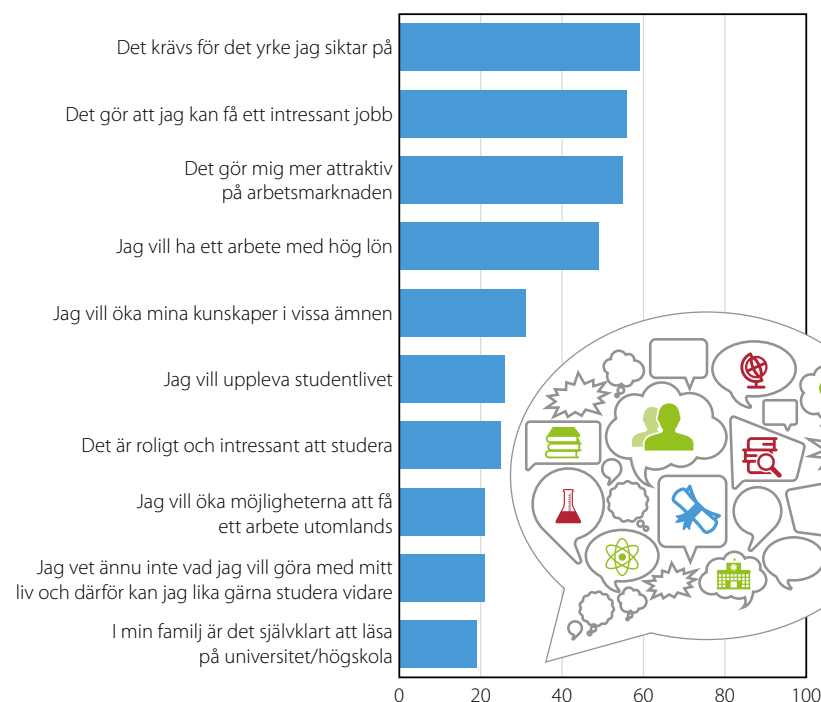
FAKTA

GYMNASIEUNGDOMARS STUDIEINTRESSE är en urvalsundersökning som SCB har utfört sedan läsåret 1992/93. Undersökningen riktar sig till elever i gymnasieskolans årskurs 3. I urvalet för undersökningen avseende läsåret 2015/16 ingick nära 5 000 elever och svarsfrekvensen var 46 procent.

Eftersom statistiken är baserad på ett urval är skattningarna förknippade med en viss osäkerhet. Mer uppgifter från undersökningen, med redovisade felmarginaler, finns på SCB:s webbplats: www.scb.se/uf0513

FRAMTIDA YRKE VIKTIGASTE ANLEDNINGEN TILL ATT LÄSA VIDARE

De tio vanligaste anledningarna till att vilja studera på universitet/högskola inom de tre närmaste åren bland elever i gymnasieskolans årskurs 3 läsåret 2015/16. Procent

De vanligaste anledningarna till att vilja studera vidare är på olika sätt kopplade till arbetslivet, som intressant jobb och hög lön. Eleverna kunde ange upp till tre svarsalternativ.

DE STÖRSTA LÄROSÄTENA LOCKAR MEST

De tio populäraste universiteten och högskolorna i Sverige bland elever i gymnasieskolans årskurs 3 läsåret 2015/16. Procent

Universitet/ högskola	
Lund	10 %
Göteborg	8 %
Stockholm	7 %
Uppsala	6 %
Linköping	4 %
Chalmers	4 %
KTH	3 %
Umeå	3 %
Malmö	3 %
Karolinska institutet	2 %

Lunds och Göteborgs universitet har varit de populäraste lärosätena bland gymnasieelever i de senaste tio årens undersökningar.

Hög lön verkar vara något viktigare för män än för kvinnor.

LUNDS OCH GÖTEBORGS UNIVERSITET hamnar i topp när gymnasieeleverna anger vilket lärosäte de helst vill studera vid. Ungefär var femte elev visste dock vid besvarandet av enkäten ännu inte var hon eller han ville studera. På de fem översta placeringarna på topplistan över lärosäten finns stora universitet med utbildningar inom många områden, vilket skulle kunna vara en orsak till att de lockar många.

De vanligaste orsakerna till varför eleverna vill studera vid ett visst lärosäte är att de tror att utbildningen är bra och att universitetet/högskolan har ett gott rykte. Att det ligger i en trevlig stad och att studentlivet är trevligt har också betydelse. Även närheten till den nuvarande bostaden är viktig, men verkar vara viktigare för kvinnor än för män. För omkring 20 procent av kvinnorna är den främsta anledningen till valet av lärosäte att det ligger nära bostaden jämfört med cirka 10 procent av männen.

80%

av eleverna på högskoleförberedande gymnasieprogram vill studera på universitet/högskola inom tre år.

Anna Andersson

arbetar med utbildningsstatistik på SCB
019-17 62 52
anna.andersson@scb.se

GYMNASIEELEVERNA FÅR INFORMATION om universitets- och högskoleutbildning på olika sätt. En viktig informationskälla är enligt undersökningen muntlig information från studie- och yrkesvägledare eller lärare. Andelen elever som har fått information den vägen är ungefär lika stor på yrkesprogram som på högskoleförberedande program.

Eleverna får också ofta information från föräldrar och anhöriga. Här finns en skillnad mellan inrikes och utrikes födda elever, då andelen som uppger sig ha fått information från föräldrar och anhöriga är mindre bland utrikes födda än inrikes födda. En förklaring skulle kunna vara att det är vanligare att de utrikes födda elevernas föräldrar inte har utbildat sig i Sverige och därmed inte har lika stora kunskaper om det svenska utbildningssystemet som föräldrar till inrikes födda. De utrikes födda upplever sig dock ha fått mer information från flertalet av de övriga informationskällorna, exempelvis från studie- och yrkesvägledare eller lärare. ■

INKOMSTEN ÖKAR MED TID I SVERIGE

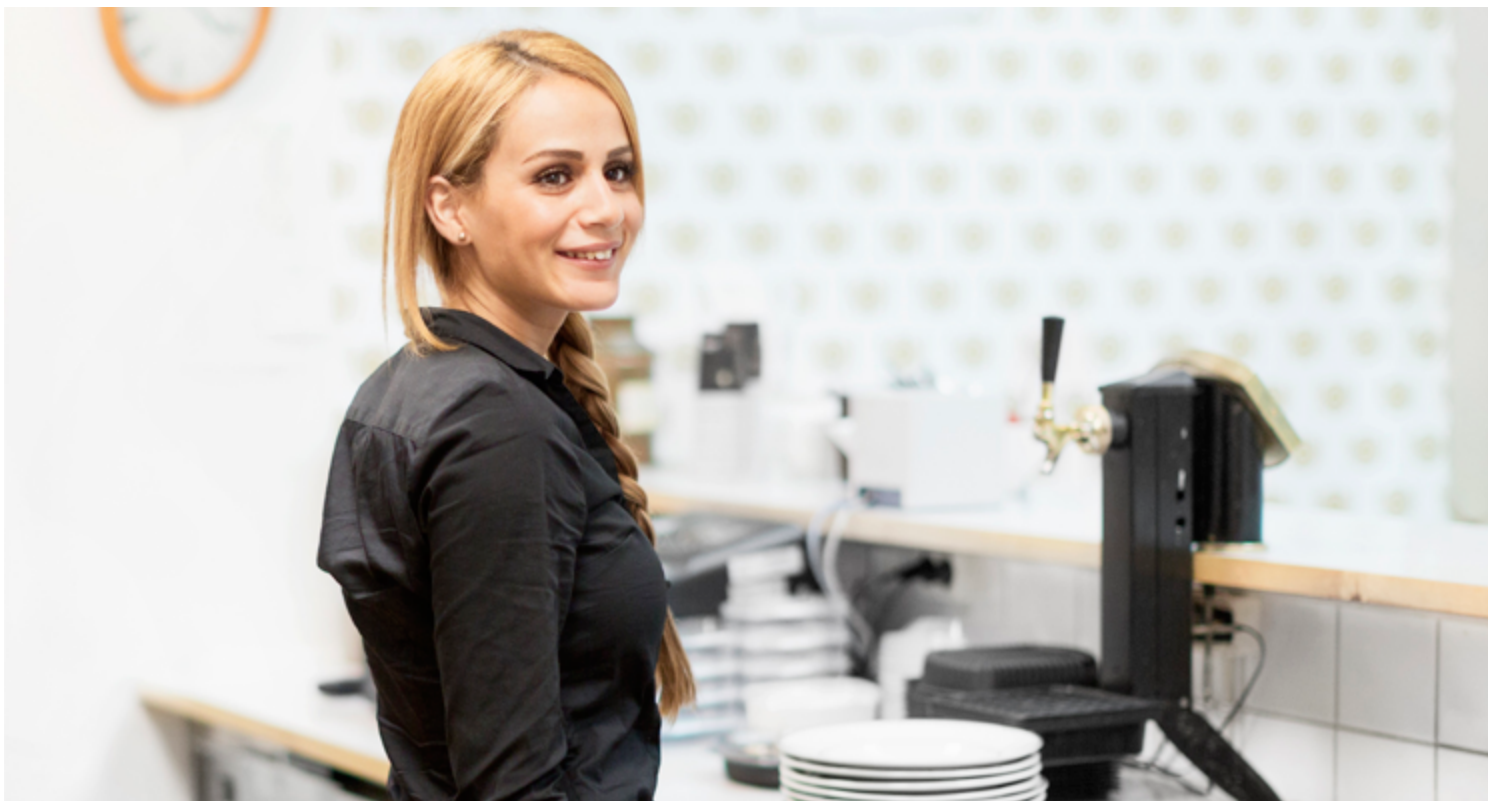

Foto: Scandnav

Utrikes födda har lägre inkomster än personer födda i Sverige. Det gäller framför allt de första åren efter flytten till Sverige. För personer som har bott i landet en längre tid är skillnaderna väsentligt mindre. Inkomsterna skiljer sig åt för personer födda i olika länder.

I åldrarna 30–55 år förvärvsarbetar de flesta personer i Sverige. Om man summerar löneinkomst och inkomst av näringsverksamhet för inrikes födda i dessa åldrar var medianinkomsten 328 000 kronor år 2014. Motsvarande belopp för utrikes födda var 208 000 kronor, en skillnad på 120 000 kronor. Man kan också säga att utrikes födda hade en medianinkomst som var 63 procent av vad inrikes födda hade.

DET KAN TA TID att etablera sig i ett nytt land, därför tittar vi först på dem som bott en kortare tid och sedan på dem som bott en längre tid i Sverige. Skillnaden i medianinkomst mellan grupperna är stor. Utrikes födda som bott i Sverige kortare tid än fem år hade 2014 en medianinkomst på 45 000 kronor, eller

14 procent av vad inrikes födda hade. För dem som bott i Sverige i minst tio år uppgick medianinkomsten till 80 procent av vad inrikes födda hade. En del av skillnaden mellan grupperna kan förklaras av att hälften av dem som varit i Sverige kortare tid än fem år studerade.

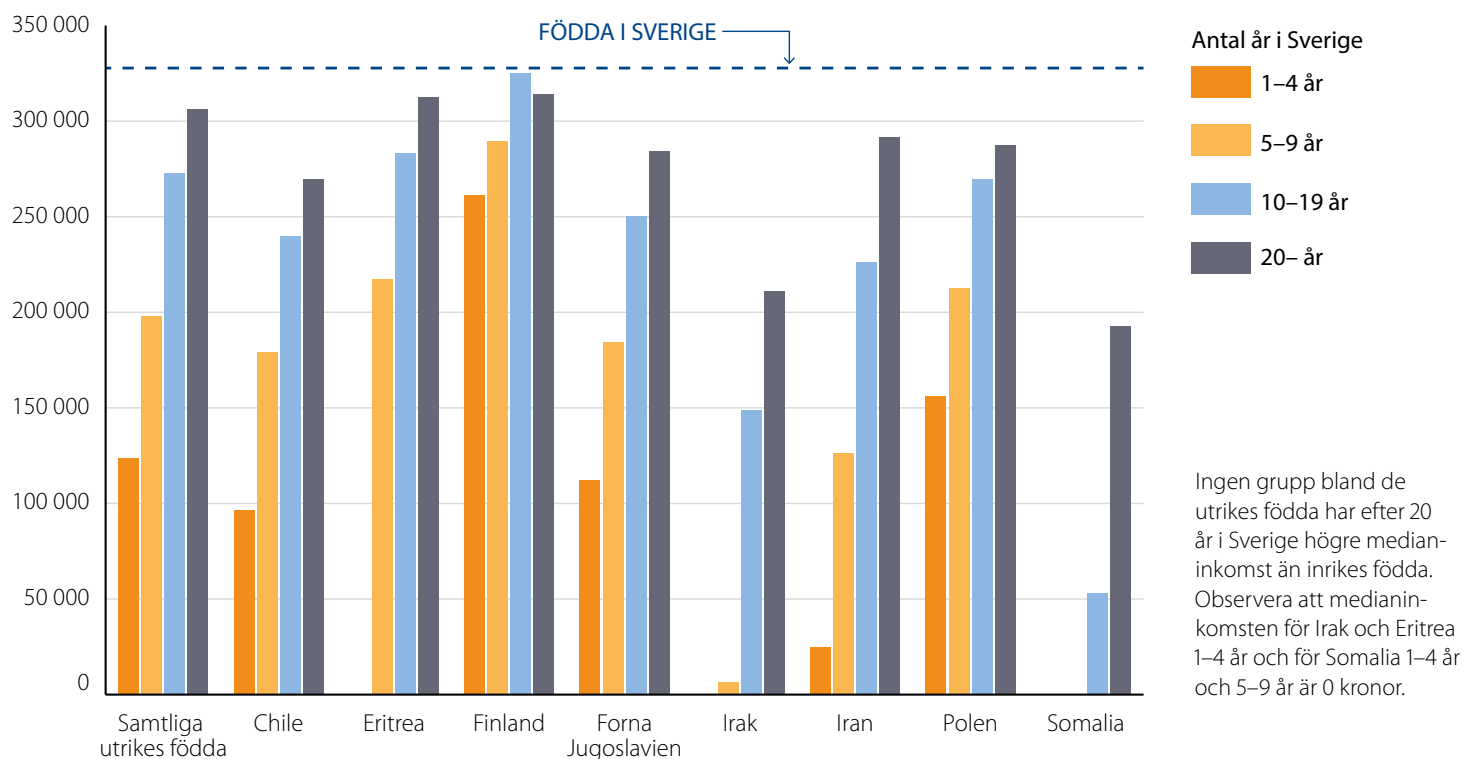
PERSONER FÖDDA I OLIKA LÄNDER har olika hög inkomst. I denna artikel jämförs personer födda i åtta vanliga födelseländer bland utrikes födda i Sverige: Chile, Eritrea, Finland, forna Jugoslavien, Irak, Iran, Polen och Somalia.

För personer som bott i Sverige kortare tid än fem år är medianinkomsten högst bland dem som är födda i Finland. Deras medianinkomst var 80 procent av vad inrikes födda hade. Näst högst medianinkomst hade personer födda i Polen, 48 procent. Personer födda i forna Jugoslavien, Chile och Iran hade 34 procent, 29 procent respektive 8 procent av vad personer födda i Sverige hade. Lägst medianinkomst hade personer födda i Irak, Eritrea och Somalia där fler än hälften varken hade löneinkomst eller inkomst av näringsverksamhet.

Bland utrikes födda som varit bosatta i Sverige i minst 10 år var medianinkomsten väsentligt högre för alla grupper. För personer födda i Finland var

STORA INKOMSTSKILLNADER BEROENDE PÅ TID I SVERIGE

Medianinkomst i kronor för utrikes födda i åldrarna 30–55 år efter antal år i Sverige, år 2014

den drygt 95 procent av inkomsten för inrikes födda, det vill säga nästan på samma nivå som för personer födda i Sverige. För personer födda i Polen, forna Jugoslavien, Chile, Iran och Eritrea var andelen 81–86 procent. För personer födda i Irak och Somalia var det fortfarande efter tio år stor skillnad i medianinkomst jämfört med inrikes födda. Under 2014 var medianinkomsten 51 procent respektive 38 procent av inrikes föddas.

Medianinkomsten var ytterligare högre bland de personer som varit i Sverige i minst 20 år. Högst var den för personer födda i Eritrea och Finland, de hade runt 95 procent av inkomsten för inrikes födda. Bland personer födda i Iran, Polen och forna Jugoslavien var medianinkomsten nästan 90 procent av medianinkomsten för inrikes födda. Medianinkomsten för personer födda i Irak och Somalia var lägre än för personer födda i övriga länder, och uppgick till 64 procent respektive 59 procent av inkomsten för inrikes födda. Den var däremot betydligt högre än för personer från respektive land som hade varit i Sverige en kortare tid.

UTRIKES FÖDDA MÄN kommer snabbare in på arbetsmarknaden än vad utrikes födda kvinnor gör, och efter några år i Sverige har utrikes födda män en

inkomst som ligger närmare inrikes födda män jämfört med skillnaden mellan utrikes och inrikes födda kvinnor. För personer som varit mindre än fem år i Sverige låg medianinkomsten för utrikes födda män på 34 procent av medianinkomsten för inrikes födda män. Bland utrikes födda kvinnor hade mindre än hälften en inkomst från lön eller näringsverksamhet, vilket innebär att medianinkomsten var 0 kronor.

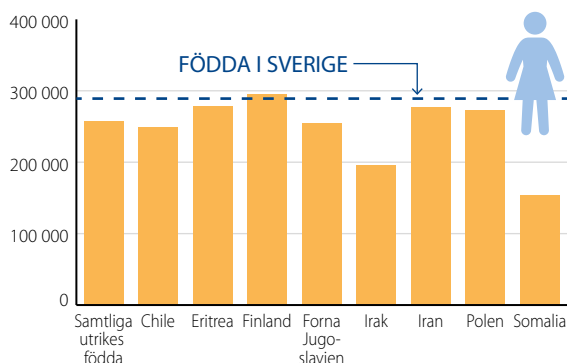
Mönstret ser annorlunda ut då man jämför kvinnor och män som bott en längre period i Sverige. Utrikes födda kvinnor som bott minst 20 år i Sverige hade en medianinkomst på 89 procent av medianinkomsten för kvinnor födda i Sverige. För utrikes födda män var medianinkomsten 83 procent av vad män födda i Sverige hade. Utrikes födda kvinnor ligger närmare inkomstnivån för inrikes födda kvinnor jämfört med skillnaden mellan inrikes och utrikes födda män för samtliga länder i den här artikeln förutom för personer födda i Somalia. Av de länder som studeras i denna artikel var skillnaden störst bland personer födda i Iran och Eritrea. Kvinnor födda i dessa länder som bott i Sverige i minst 20 år hade en medianinkomst på 95 procent av vad kvinnor födda i Sverige hade, medan motsvarande andel för männen var strax under 85 procent. →

Utrikes födda hade en medianinkomst som var 63 procent av vad inrikes födda hade.

KVINNOR FÖDDA I FINLAND HAR HÖGST MEDIANINKOMST

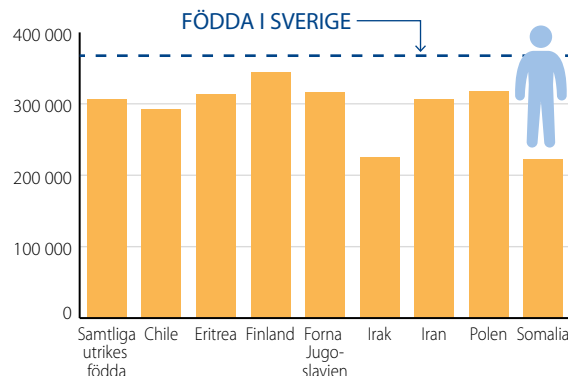
Medianinkomst i kronor för utrikes födda kvinnor i åldrarna 30–55 år som bott minst 20 år i Sverige, år 2014

Kvinnor som är födda i Finland och som har bott i Sverige i mer än 20 år hade något högre medianinkomst än inrikes födda kvinnor 2014.

MEDIANINKOMSTEN ÄR LÄGST FÖR MÄN FÖDDA I IRAK OCH SOMALIA

Medianinkomst i kronor för utrikes födda män i åldrarna 30–55 år som bott minst 20 år i Sverige, år 2014

Efter mer än 20 år i Sverige var medianinkomsten för utrikes födda män cirka 62 000 kronor lägre än medianinkomsten för inrikes födda män 2014.

Utrikes födda män kommer snabbare in på arbetsmarknaden än vad utrikes födda kvinnor gör.

SKILLNADER I UTBILDNINGSNIVÅ kan förklara vissa skillnader i medianinkomst mellan födelseländerna. Av personer födda i Sverige i åldrarna 30–55 år hade 43 procent eftergymnasial utbildning. Andelen var ungefär lika stor bland utrikes födda, men det är stora skillnader mellan olika födelseländer. Högst andel med eftergymnasial utbildning hade personer födda i Iran, 53 procent. Lägst andel hade personer födda i Somalia, 11 procent.

Inkomstens storlek påverkas även av om man studerar. Av samtliga utrikes födda 30–55 år studerade 22 procent 2014. Motsvarande andel bland inrikes födda var 7 procent. Bland de olika födelseländer som jämförs i artikeln var andelen studerande högst bland personer födda i Somalia, 48 procent av dem studerade. Lägst andel studerande var det bland personer födda i Finland, 6 procent.

SKÄLET TILL VARFÖR MAN INVANDRAT till Sverige kan också ha betydelse för skillnader i inkomst, i synnerhet kort tid efter invandringstillfället. Skälen till invandring ser olika ut för personer från olika länder, och varierar också över tid. Från vissa länder är det exempelvis vanligare att flytten till Sverige beror på krig och konflikter i hemlandet medan det från andra länder är en större andel arbetskraftsinvandrare. Av naturliga skäl är det vanligare bland arbetskraftsinvandrare att arbeta omedelbart efter flytten till Sverige medan det bland anhängiga och flyktingar är vanligare att studera, exempelvis SFI, eller att vara arbetssökande de första åren i Sverige. ■

Antal utrikes födda personer i åldrarna 30–55 år efter antal år i Sverige, olika födelseländer. År 2014

	Samtliga	1–4 år	5–9 år	10–19 år	20 år eller mer
Samtliga utrikes födda	657 800	117 100	145 900	142 900	251 900
Chile	15 800	800	1 200	2 100	11 700
Eritrea	8 200	3 000	2 300	900	2 100
Finland	39 900	1 900	2 100	4 900	31 100
Forna Jugoslavien	75 600	5 800	9 300	19 700	40 700
Irak	58 600	6 400	21 500	21 000	9 800
Iran	36 600	5 300	5 100	6 400	19 900
Polen	34 300	6 800	12 800	4 700	10 000
Somalia	17 800	5 500	6 200	3 000	3 100

FAKTA

I STUDIEN INGÅR personer i åldrarna 30–55 år som bodde i Sverige under hela 2014. Uppgifterna om inkomst avser löneinkomst och inkomst från näringsverksamhet.

INRIKES FÖDDA JÄMFÖRS MED UTRIKES FÖDDA totalt, samt med personer födda i Chile, Eritrea, Finland, Iran, Irak, Polen, Somalia och forna Jugoslavien. I denna artikel behandlas alla länder sprunna ur Jugoslavien som ett land. Många personer är födda när Jugoslavien var ett land och det går inte att fördela dem på de nuvarande länderna. De födelseländer som ingår i forna Jugoslavien är: Jugoslavien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Kroatien, Makedonien, Montenegro, Serbien, Serbien och Montenegro samt Slovenien.

Hans Heggemann och Peter Gärdqvist arbetar med ekonomisk välfärdsstatistik på SCB

Hans Heggemann

019-17 68 10
hans.heggemann@scb.se

Peter Gärdqvist

019-17 67 85
peter.gardqvist@scb.se

OMSORGENS GEOGRAFI – här bor vårdpersonalen

Vårdyrkenas spridning över landet följer olika mönster. Läkarna är koncentrerade till städer där landets större sjukhus finns, medan undersköterskor och vårdbiträden bor mer utspridda över landet. Även inom de större städerna bor yrkesgrupperna ofta i olika bostadsområden. Med stöd av kartor kan vi beskriva landets yrkesstruktur utifrån nya perspektiv.

Tio procent av alla anställda i Sverige arbetar inom vårddyrken. Totalt rör det sig om närmare 400 000 läkare, sjuksköterskor och undersköterskor/vårdbiträden. Detta är yrkesgrupper som behövs bland annat på landets drygt 50 större sjukhus och mer än 1 100 vårdcentraler. Men yrkesgruppernas spridning över landet har olika mönster, där både koncentration lokalt inne i de större städerna kan skönjas samtidigt som den tätortsnära landsbygden med staden inom pendlingsavstånd är attraktiv.

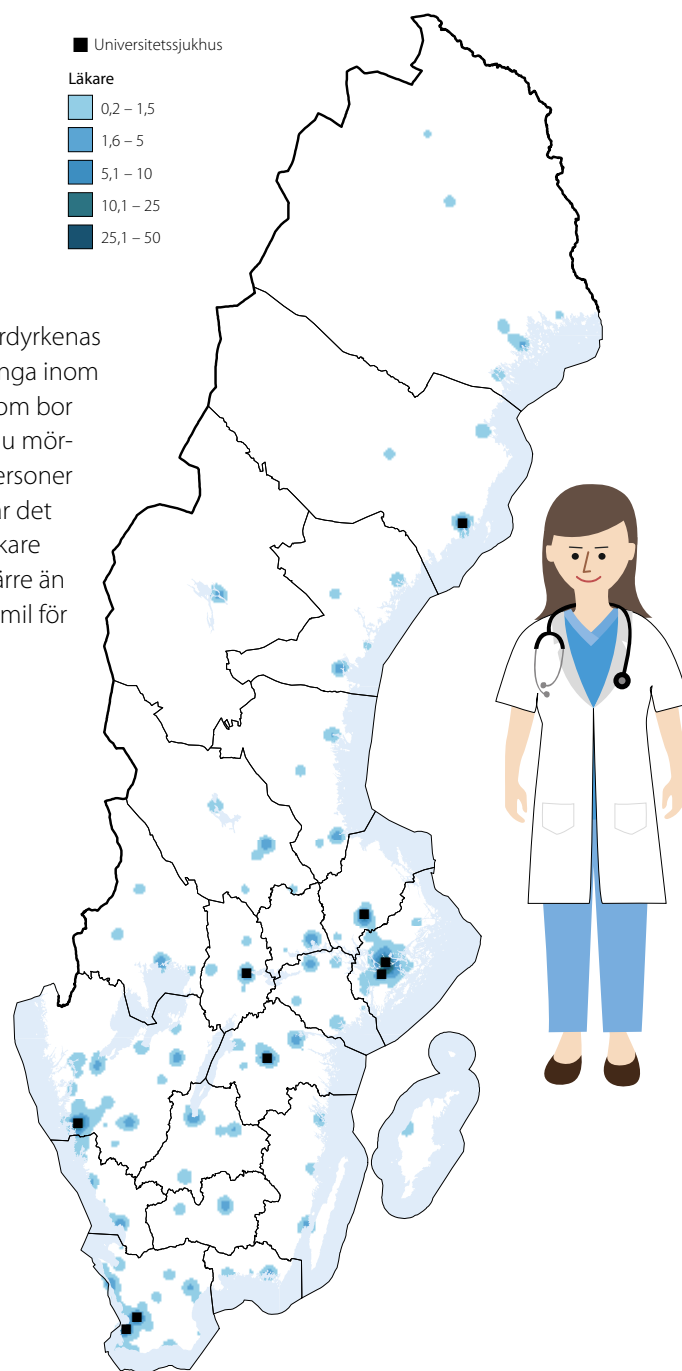
EN STOR DEL AV LÄKARNA bor i landets tre största städer. Om man dessutom lägger till Uppsala, Örebro, Lund, Linköping och Umeå, där universitetssjukhusen ligger, så finns 49 procent av landets 35 900 läkare i någon av dessa städer. Antalet läkare per kvadratmil är alltså som allra störst där. I enbart Stockholms tätort bor det 7 800 läkare, vilket kan jämföras med att det finns totalt 75 läkare i de 34 kommuner där det är som minst läkare.

SVERIGES 104 000 SJUKSKÖTERSKOR är mer utspridda över landet. Det är främst i städer med mer än 10 000 invånare som det är tätt med sjuksköterskor. För flera av storstädernas centrala delar är antalet sjuksköterskor uppe i 50 eller fler per kvadratmil. Jämfört med läkare har sjuksköterskor en större roll inom kommunernas äldreomsorg och äldreomsorg vilket påverkar den ökade spridningen över landet. Men sjuksköterskor med specialistinriktning mot operation och röntgen är tydligare koncentrerade till städerna med universitetssjukhus, där två tredjedelar av dem bor.

UNDERSKÖTERSKOR OCH VÅRDBITRÄDEN är en stor yrkesgrupp med över 258 000 verksamma. En övervägande majoritet av dem arbetar inom äldreomsorgen och hemtjänsten i kommunerna. Det återspeglas också i var undersköterskor och vårdbiträden bor. I södra delen av landet bor de utspridd över i stort sett hela kommunerna. I mer glest befolkade län kan man istället se hur boendemönstret följer bebyggelsemönstret. För Värmland och Västernorrland kan man ana hur antalet undersköterskor och vårdbiträden boende längs Klarälven och Indalsälven är så pass många att dalgångarna framträder. Längs kusterna är det också relativt tätt med undersköterskor och vårdbiträden per kvadratmil. ➔

LÄKARNA KONCENTRERADE KRING LANDETS STÖRRE SJUKHUS

Antal läkare boende per kvadratmil

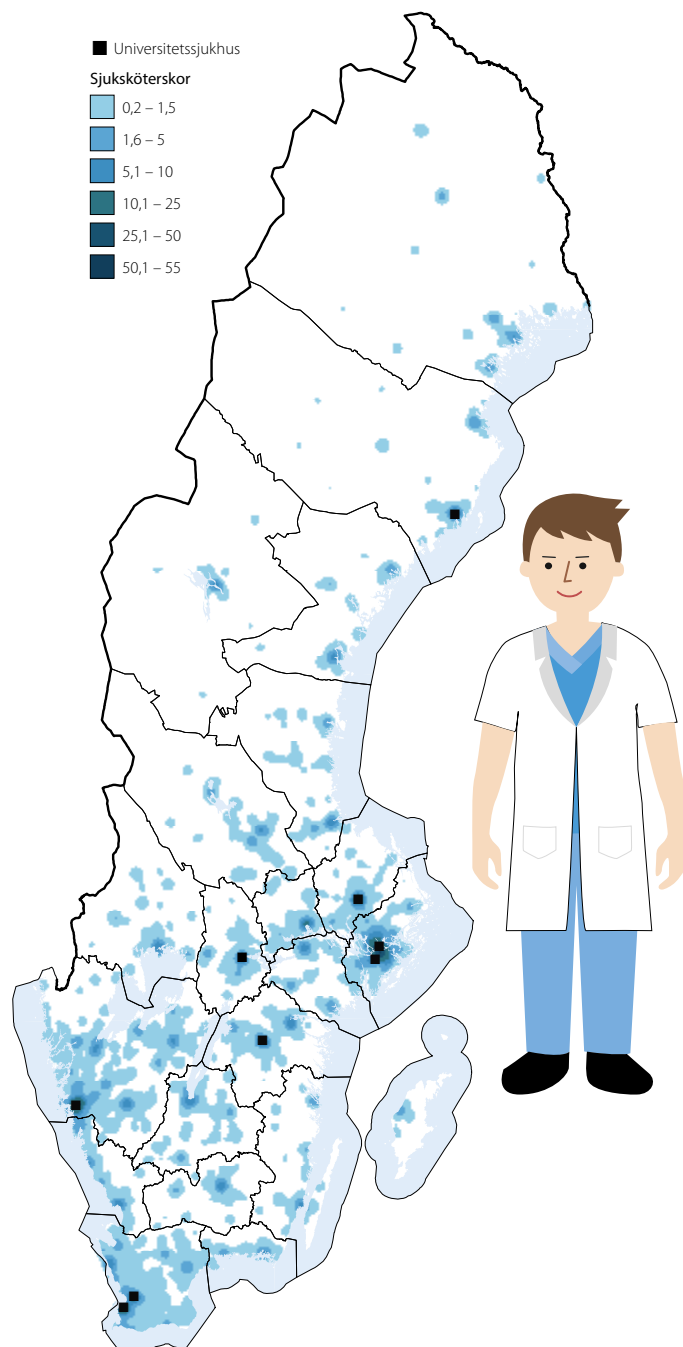

KARTORNA visar vårddyrkenas täthet utifrån hur många inom samma yrkesgrupp som bor inom en kvadratmil. Ju mörkare färg desto fler personer inom yrkesgruppen är det per kvadratmil. För läkare bor det exempelvis färre än 0,2 läkare per kvadratmil för stora delar av landet.

LÄKARNAS BOENDETÄTHET sammanfaller väl med var landets större sjukhus finns. Tätast med läkare är det i Stockholm där det finns upp mot 50 läkare per kvadratmil. De största arbetsplatserna för läkare är landets regionsjukhus som knappt hälften av läkarna bor i närheten av. Många läkare har också valt att bosätta sig nära landets länssjukhus och länsdelsjukhus. Boendeantalet för läkare spiller även ut över landsbygden där flera större sjukhus möts som exempelvis i Stockholm-Uppsala.

SJUKSKÖTERSKOR MER UTSPRIDDA ÖVER LANDET

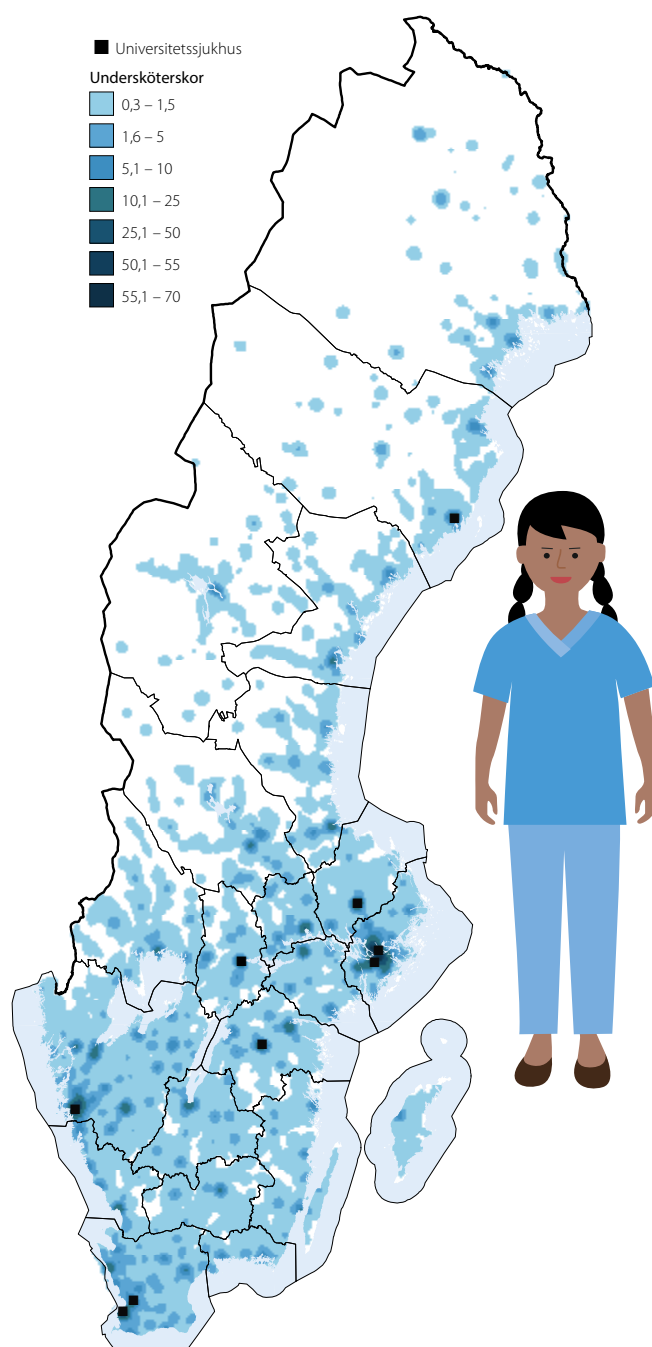
Antal sjuksköterskor boende per kvadratmil

SJUKSKÖTERSKORNA ÄR MER UTSPRIDDA över landet jämfört med läkarna. De är också nästan tre gånger fler än läkarna. Antalet sjuksköterskor som bor på den tätortsnära landsbygden syns exempelvis på landsbygden nära Uppsala stad, men även på Örebro och Karlstads tätortsnära landsbygd. Även för mindre städer syns boendemönstret som sprids ut på främst den tätortsnära landsbygden, som exempelvis på Gotland i Visbys närhet.

44 000 UNDERSKÖTERSKOR OCH VÅRDBITRÄDEN BOR PÅ LANDSBYGDEN

Antal undersköterskor och vårdbiträden boende per kvadratmil

ANTALET UNDERSKÖTERSKOR OCH VÅRDBITRÄDEN är tillsammans drygt en kvarts miljon. Majoriteten av dem arbetar inom den kommunala verksamheten och de bor också över hela landet. Boendekoncentrationen av undersköterskor per mil är som allra störst i de större städerna. Men av undersköterskor och vårdbiträden bor 44 000 på landsbygden utanför tätorterna, vilket gör att vi hittar yrkesgrupperna i princip över hela södra delarna av landet.

→ **INNE I MÅNGA AV DE STÖRRE STÄDERNA** framträder tydliga skillnader – många gånger ner på kvartersnivå – i var läkare respektive undersköterskor och vårdbiträden bor. Med hjälp av så kallade prickkartor över Uppsala och Malmö stad ser man tydligt att många läkare bor i de centrala delarna av städerna. I Uppsala är det också vanligt att läkare bor i villaområdet Sunnersta längst i söder såväl som i den gamla trädgårdsstaden Norby. I Norra Norbys villor bor det över 50 läkare samtidigt som antalet undersköterskor i området kan räknas på en hand. I villastaden Kåbo, där de flesta villorna har ett ursprung från början av 1900-talet, är det också läkartätt.

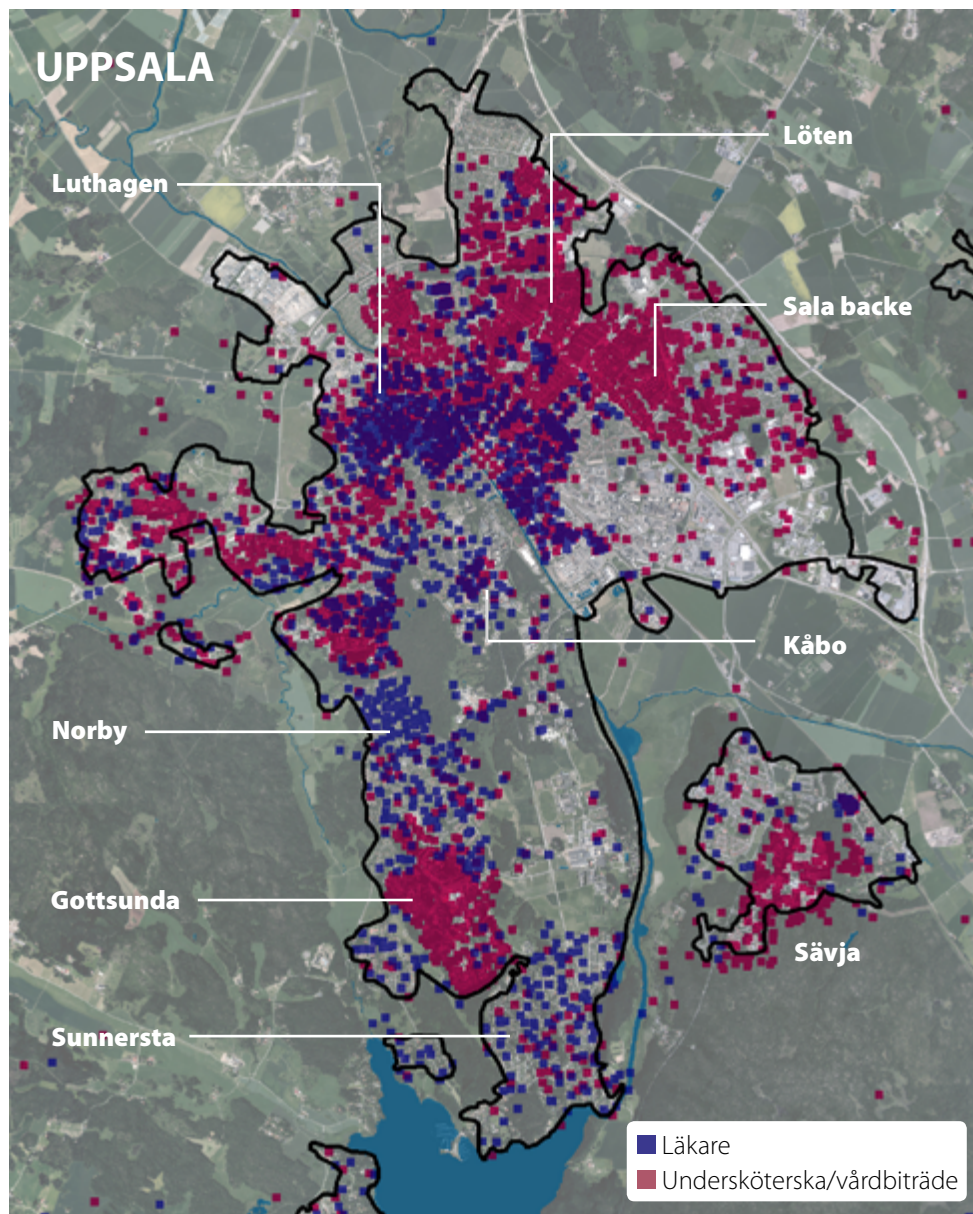
Vårdbiträden och undersköterskor är som mest koncentrerade till områden som tillkom under 1950–1980-tal, som exempelvis 1960-talsområdet Gottsunda med främst hyresrätter. I Gottsunda bor det 325 vårdbiträden och undersköterskor, vilket kan jämföras med färre än 10 läkare i samma område. I Sala backe med flerbostadshus från främst 1950–1970-tal bor det över 300 vårdbiträden och undersköterskor jämfört med 10 läkare. Även Löten, i östra delen av Uppsala, har en stor koncentration av undersköterskor och vårdbiträden.

För Malmös del återfinns läkarna förutom i de centrala delarna även i den relativt nybyggda stadsdelen Västra hamnen och i Bellevue. Västra hamnen är läkartätast i Malmö med drygt 8 procent av stadens läkare, totalt 110 stycken. I samma stadsdel återfinns 57 undersköterskor och vårdbiträden. I området Bellevue-Nya Bellevue, där det finns många villor, bor det 40 läkare men ett fåtal undersköterskor och vårdbiträden. Denna yrkesgrupp är främst koncentrerad till Malmös ytterområden, exempelvis Fosie, Rosengård och Burlöv. I den relativt stora stadsdelen Fosie, som mest består av flerbostadshus från 1960-talet, är drygt 20 procent av Malmös undersköterskor och vårdbiträden bosatta jämfört med 4 procent av läkarna.

PERSONER SOM ARBETAR I VÅRDYRKEN bor inte bara i de större städerna, vi finner dem även i den tätortsnära landsbygden inom fem kilometer från kommunernas huvudorter. Det är vanligare att läkare bor i dessa områden än att sjuksköterskor och

LÄKARE I UPPSALA BOR OFTA CENTRALT ELLER I STADENS VILLAOMRÅDEN

Prickkarta över boendemönstret för läkare och undersköterskor/vårdbiträden i Uppsala stad

Källa: Bearbetning © SCB, övrig geodata © Lantmäteriet

I Uppsala bor många läkare i de centrala delarna av staden, samt i Sunnersta och Norby. Bland vårdbiträden och undersköterskor är det vanligt att bo i bland annat Gottsunda, Sala backe och Löten.

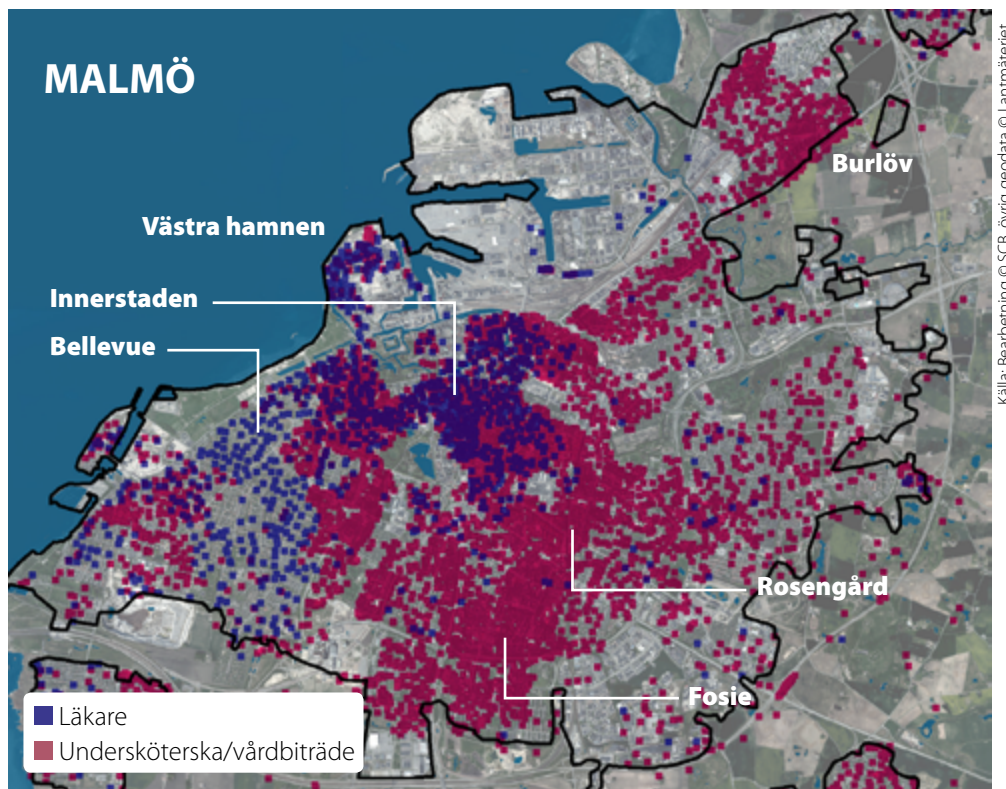
PRICKKARTORNA ÖVER UPPSALA OCH MALMÖ STAD visar tätheten, dvs. var flest läkare respektive undersköterskor och vårdbiträden finns. Ju fler prickar i blå färg desto tätare är det med läkare och ju fler rosa prickar desto tätare är det med undersköterskor/vårdbiträden. Varje prick motsvarar en individ men platsen är slumpad inom en kvartersindelning. Enbart kvarter med minst fem boende inom yrkesgruppen redovisas. Där färgerna övergår till lila förekommer båda yrkesgrupperna.

■ Blå prick motsvarar förvärvsarbetsande läkare

■ Rosa prick motsvarar förvärvsarbetsande undersköterska/vårdbiträde

UNDERSKÖTERS KOR OCH VÅRDBITRÄDEN I MALMÖ BOR OFTA I STADENS YTTEROMRÅDEN

Prickkarta över boendemönstret för läkare och undersköterskor/vårdbiträden i Malmö stad

Källa: Bearbetning © SCB, övrig geodata © Lantmäteriet

I Malmö bor många läkare i de centrala delarna av staden, men även i Västra Hamnen och i Bellevue. Undersköterskor och vårdbiträden bor främst i stadens yttre områden, bland annat Fosie, Rosengård och Burlöv.

20 %

av Malmös undersköterskor/vårdbiträden bor i Fosie.

undersköterskor gör det. Att bo längre ut på landsbygden, med minst fem kilometer in till närmaste tätort, är däremot mindre vanligt bland läkare jämfört med undersköterskor. Omkring 17 procent av undersköterskorna återfinns på landsbygden utanför städer och tätorter jämfört med 7 procent av läkarna. Men i många av landets mindre kommuner bor en större andel av läkarna utanför tätorterna. I 69 av landets kommuner återfinns över hälften av läkarna utanför tätorterna. Bland sjuksköterskor är det 37 kommuner där minst hälften i yrkesgruppen bor utanför tätorterna.

ANDELEN KVINNOR OCH MÄN inom vårdyrken skiljer sig åt mellan stad och landsbygd. Andelen män bland läkarna är 46 procent både i större städer och på landsbygden, däremot är andelen män bland sjuksköterskor och undersköterskor/vårdbiträden högre i större städer än på landsbygden. I större städer är andelen män bland sjuksköterskorna 13 procent, jämfört med 8 procent på landsbygden. 17 procent av undersköterskorna och vårdbiträden i större städer är män. Motsvarande andel på landsbygden är 6 procent. ■

FAKTA

För yrkesgrupperna har Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK2012) använts. Uppgifterna hämtas från yrkesregistret. I yrkesregistret grupperas individers yrken. Dessa har sedan kopplats till ålder och kön för att därefter hängas på adresskoordinater från fastighetsregistret för att kunna kopplas mot geografi.

Med anställda avses personer i åldrarna 16–64 år med en anställning under 2014. Med läkare avses de med SSYK-kod 221. Med sjuksköterska avses de med SSYK-kod 222 och 223. Undersköterskor och vårdbiträden bygger på SSYK-koden 532 och 533.

Stefan Svanström

arbetar med geografiska informationssystem på SCB
08-506 945 58
stefan.svanstrom@scb.se

Arbetsmarknaden ser väldigt olika ut för inrikes och utrikes födda. Just därför är det viktigt att kunna mäta arbetslöshet och sysselsättning i dessa grupper.

Så mäter SCB arbetslöshet

Med Arbetskraftsundersökningarna (AKU) beskriver SCB utvecklingen på arbetsmarknaden för Sveriges befolkning i åldern 15–74 år. Statistiken, där såväl antal som andel sysselsatta respektive arbetslösa redovisas, står för det officiella arbetslöshetstalet. Den arbetslöshetssiffra som ofta nämns i TV, tidningar och radio kommer från AKU.

– Undersökningen visar det senaste läget på arbetsmarknaden. För politiker är det oerhört centralt, säger **Krister Näsén** som arbetar med AKU.

UNDERSÖKNINGEN GENOMFÖRS varje månad genom telefonintervjuer. För att få fram deltagare görs ett urval på ungefär 29 500 personer från befolkningsregistret. Det är helt och hållet slumpen som styr vilka som blir valda. För att få en rättvisande bild av läget på arbetsmarknaden måste dock urvalet vara representativt för hur befolkningen ser ut i Sverige. Grunden gäller kön, ålder och var i landet folk bor. Men det är även viktigt att kunna mäta inrikes och utrikes födda.

– I mars var den relativa arbetslösheten bland inrikes födda i åldern 25–54 år 3,1 procent. Det är en annan bild av arbetslösheten än den man brukar få i media. Men bland utrikes födda var motsvarande siffra 16,0 procent. Andelen sysselsatta i den åldern var bland inrikes födda 89,9 procent, medan den bland utrikes födda var 70,0 procent. Arbetskraftsdeltagandet, det vill säga hur många som är tillgängliga

för arbete, är däremot ganska lika. Men i och med att det finns dessa stora skillnader mellan grupperna är det relevant att undersöka in- och utrikes födda, säger Krister Näsén.

METODERNA för att få utrikes födda att delta i AKU skiljer sig inte från de som används när det gäller inrikes födda. SCB skickar ut brev, så kallade missiv, till de som valts ut och sedan försöker myndigheten nå dem via telefon för att kunna göra en intervju. Missiven har översatts till flera språk som arabiska, finska, polska och thailändska.

– Svarsfrekvensen ser sämre ut för gruppen utrikes födda än för inrikes födda, särskilt bland de äldre. Språket kan så klart sätta käppar i hjulet, men då har vi möjlighet att ta hjälp av tolkar. SCB anställer även flerspråkiga intervjuare. Har vi intervjuare som är utbildade i AKU och dessutom kan flera språk blir undersökningen mycket lättare att genomföra.

NÄR MAN TAR DEL AV AKU är det viktigt att komma ihåg att statistiken inte täcker in alla som för tillfället bor i Sverige. Urvalet till undersökningen baseras på den folkbokförda befolkningen. För att bli folkbokförd ska man ha för avsikt och rätt att stanna i Sverige i minst ett år. För personer som inte är medborgare i ett EU-land inne-

Krister Näsén arbetar med arbetskraftsundersökningarna på SCB.

bär det att det krävs ett uppehållstillstånd som gäller minst 12 månader. Många av de som kom till Sverige under höstens stora flyktingvåg har ännu inte fått uppehållstillstånd och räknas därför inte som en del av befolkningen. Just den gruppen utrikes födda ingår alltså inte i AKU och vi vet inte hur sysselsättningen eller arbetslösheten ser ut bland dem.

Andreas Rosander

STOR SKILLNAD I SYSSELSÄTTNING mellan inrikes och utrikes födda

Sverige är ett av de länder i Europa som har högst sysselsättningsgrad för inrikes födda. Samtidigt är skillnaden i sysselsättningsgrad stor mellan inrikes och utrikes födda i landet. Det är relativt vanligt att utrikes födda i Sverige upplevt hinder för att få ett arbete och bland dem som har ett arbete är det vanligt att känna sig överkvalificerad.

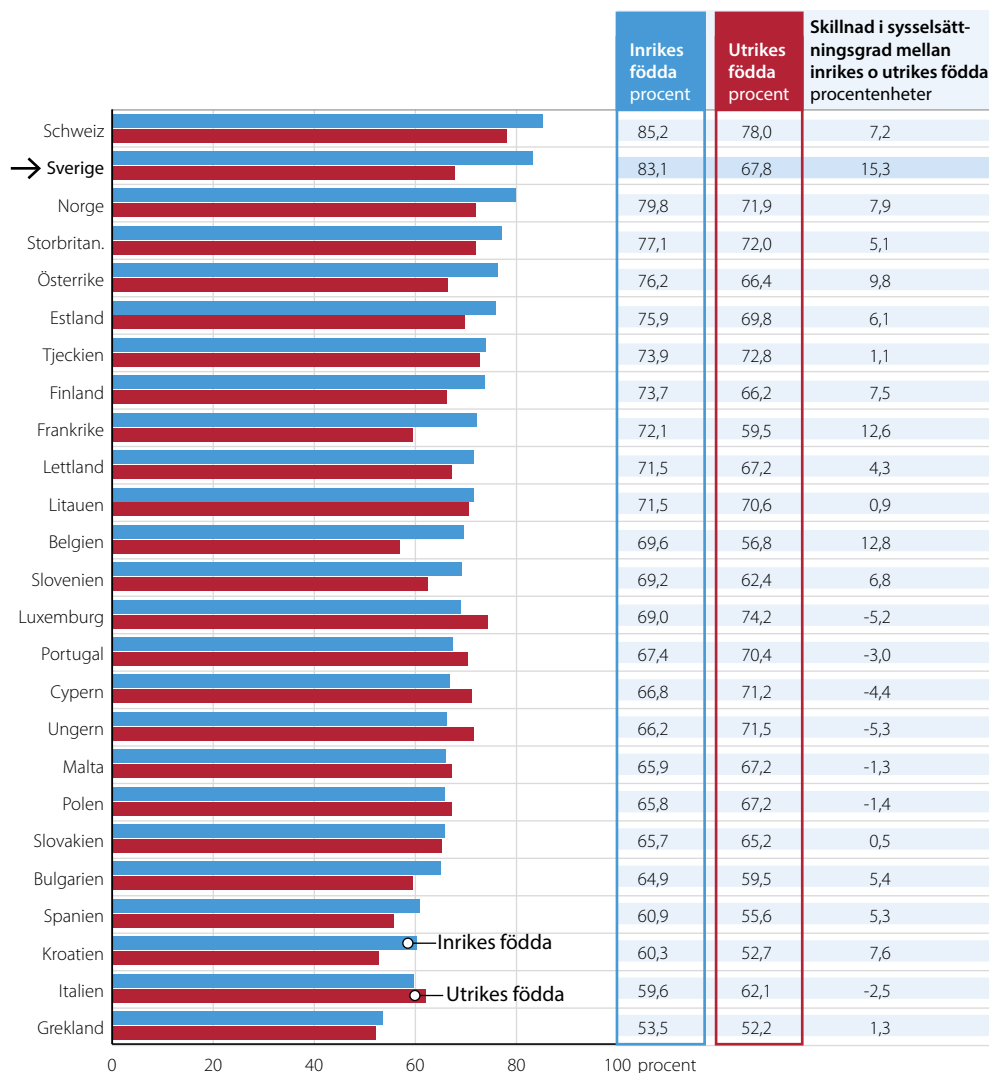

Sysselsättningsgraden, hur stor andel av befolkningen som är sysselsatta, varierar mellan olika länder i Europa. Sysselsättningsgraden varierar också inom olika grupper i landet, exempelvis mellan inrikes och utrikes födda. En undersökning i 26 länder i Europa beskriver situationen på arbetsmarknaden för utrikes födda år 2014.

SYSSELSÄTTNINGSGRADEN bland inrikes födda var högst i Schweiz, 85 procent, följt av Sverige och Norge. Lägst sysselsättningsgrad bland inrikes födda hade Grekland med knappt 54 procent. Utrikes födda hade en lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda i 18 av de undersökta länderna. Skillnaden mellan inrikes och utrikes födda var störst i Sverige, där sysselsättningsgraden för utrikes födda var 68 procent jämfört med 83 procent för inrikes födda, en skillnad på 15 procentenheter. Andra länder med stor skillnad mellan inrikes och utrikes födda var Frankrike och Belgien, där skillnaden var nära 13 procentenheter. I dessa länder var dock sysselsättningsgraden lägre än i Sverige bland både inrikes och utrikes födda. Sverige låg högt relativt andra länder i undersökningen när det gäller sysselsättning bland inrikes födda och relativt nära medelvärdet när det gäller utrikes födda. I Frankrike och Belgien däremot låg sysselsättningsgraden för utrikes födda klart under medelvärdet för samtliga länder. →

SYSSELSÄTTNINGSGRADEN HÖG BLAND INRIKES FÖDDA I SVERIGE

Sysselsättningsgrad i åldern 20–64 år. Inrikes och utrikes födda i olika länder i Europa, 2014

En jämförelse mellan 26 länder i Europa visar att Sverige hade näst högst sysselsättningsgrad för inrikes födda år 2014. För utrikes födda placerade sig Sverige nära medelvärdet för länderna i undersökningen. Även Rumänien deltog i undersökningen, men på grund av en låg andel utrikes födda i befolkningen, och därmed i urvalet till undersökningen, kan inga resultat redovisas.

FAKTA

År 2014 genomfördes en tilläggsundersökning till Arbetskraftsundersökningarna (AKU) på uppdrag av Eurostat. Ämnet för tilläggsundersökningen var arbetsmarknadssituationen för migranter och deras barn. Speciellt för tilläggsundersökningen var att länderna inte var juridiskt bundna att genomföra den, och på grund av detta avstod ett antal länder från att genomföra tillägget. På grund av skillnader i både storleken på gruppen utrikes födda och urvalsstorleken för undersökningen kan inte alla resultat publiceras för samtliga länder. Det innebär att i vissa diagram finns inte alla 26 länder med.

I tilläggsundersökningen ingick personer i åldern 15–64 år, medan resultaten i artikeln endast avser personer i åldern 20–64 år.

I sju av länderna var sysselsättningsgraden högre för utrikes födda än för inrikes födda. Bland dessa länder var skillnaden störst i Luxemburg och i Ungern, i båda dessa länder hade utrikes födda en sysselsättningsgrad som var 5 procentenheter högre än bland inrikes födda.

SITUATIONEN PÅ ARBETSMARKNADEN skiljer sig åt mellan olika grupper av utrikes födda, bland annat mellan personer födda i olika länder och personer som invandrat av olika skäl. Det finns stora skillnader mellan olika länder i Europa när det gäller andel av befolkningen 20–64 år som är utrikes födda. I flera länder som gått med i EU under 2000-talet är andelen utrikes födda låg – i Rumänien, Polen och Bulgarien var andelen mindre än 1 procent 2014. Andelen utrikes födda var högst i Luxemburg, Schweiz och Cypern. Sverige kommer på fjärde plats. En skillnad mellan de tre länder som hade högst andel utrikes födda och Sverige var att utrikes födda i Sverige i huvudsak kommer från länder utanför EU, medan de övriga länderna hade en större andel utrikes födda från EU-länder.

ÄVEN SKÄLEN TILL INVANDRING skiljer sig åt mellan de olika länderna. I undersökningen fick de som

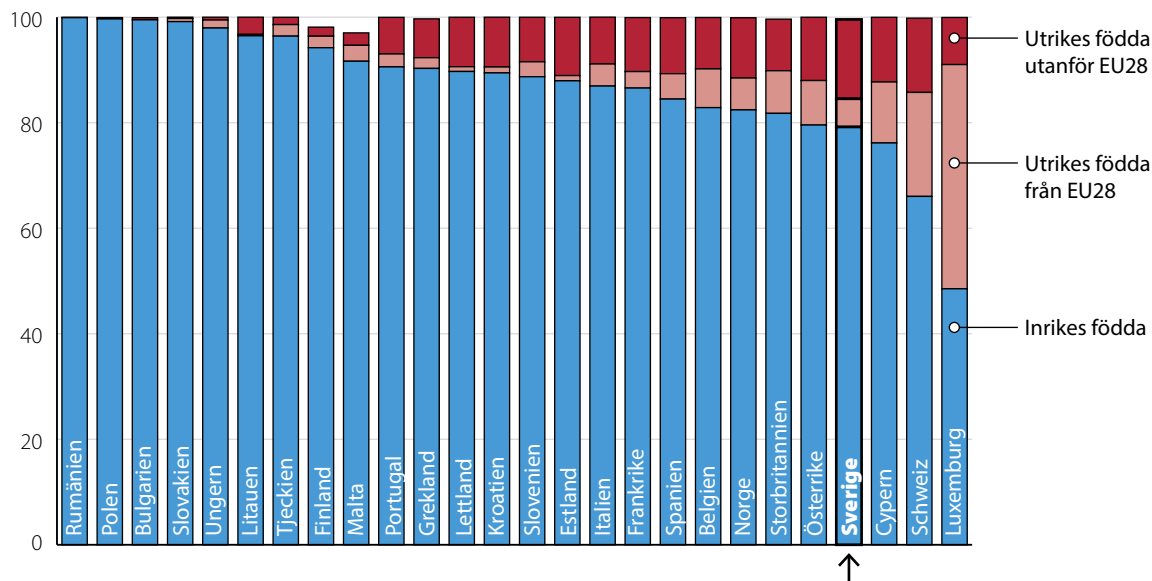
Utrikes födda hade en lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda i 18 av de undersökta länderna.

invandrat ange skäl till invandringen. Att ha invandrat av familjerskäl var den vanligaste anledningen i alla länder förutom Grekland och Cypern. I Sverige uppgav nära sex av tio det som skäl. Näst vanligast var att man kommit till Sverige som flykting, cirka två av tio angav det som skäl till invandringen.

Bland personer som migrerat till Cypern hade mer än hälften gjort det av arbetsmarknadsskäl. Det kan jämföras med Lettland och Sverige, där var tionde utrikes född angett detta skäl för invandring. Av dem som invandrat av arbetsmarknadsskäl hade vissa ett arbete, eller erbjudande om arbete, innan de invandrade. I Sverige gällde det hälften av dem som invandrat av arbetsmarknadsskäl. Det kan jämföras med Finland och Estland där över 70 procent hade det. Men i de flesta länder var det mindre än varan-

LUXEMBURG HAR HÖGST ANDEL UTRIKES FÖDDA

Befolkningen i åldern 20–64 år efter födelseland, olika länder i Europa, 2014. Procent

Andelen av befolkningen som är utrikes födda varierar mellan olika länder. År 2014 var andelen utrikes födda i åldern 20–64 år mindre än 1 procent i Rumänien, Polen och Bulgarien jämfört med 51 procent i Luxemburg.

nan utrikes född som hade arbete eller erbjudande om ett arbete.

Utrikes födda kan ha svårigheter på arbetsmarknaden på grund av exempelvis språket eller värderingen av utländska meriter. Tre av tio utrikes födda i Sverige uppgav att de upplevt denna typ av hinder till att få ett arbete.

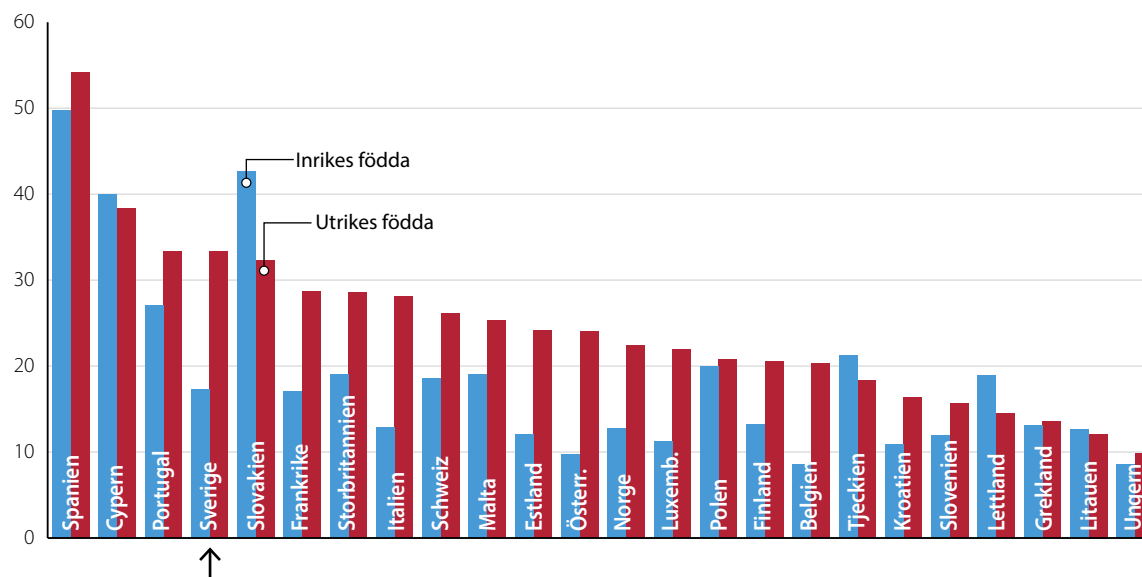
DE SOM HADE ETT JOBB tillfrågades om de kände sig överkvalificerade för sitt arbete. Andelen som kände sig överkvalificerade varierade mellan 9 procent i Ungern och 50 procent i Spanien. I flera av länderna var skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda stora, där utrikes födda oftare ansåg sig vara överkvalificerade för sitt arbete. Sverige, Italien och Österrike var länder där en betydligt högre andel av de utrikes födda ansåg sig vara överkvalificerade för sitt arbete jämfört med inrikes födda. I Sverige ansåg sig 33 procent bland utrikes födda vara överkvalificerade för sitt arbete jämfört med 17 procent bland inrikes födda. ■

Foto: Scandinav

VAR TREDJE UTRIKES FÖDD I SVERIGE KÄNNER SIG ÖVERKVALIFICERAD FÖR SITT ARBETE

Andel anställda 20–64 år som känner sig överkvalificerade för sitt arbete. Inrikes och utrikes födda i olika länder i Europa, 2014. Procent

Andelen som känner sig överkvalificerade för sitt arbete varierar mellan 50 procent i Spanien och 9 procent i Ungern. I de flesta länder i undersökningen är andelen som känner sig överkvalificerade högre bland utrikes födda.

LÄS MER

Arbetsmarknadssituationen för migranter och deras barn 2014. SCB

Peter Beijron

arbetar med arbetskraftsundersökningarna på SCB
08-506 940 06
peter.beijron@scb.se

Personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade i lokalpolitiken i förhållande till den röstberättigade befolkningen. I intervjuer med folkvalda som har en funktionsnedsättning framkommer att det finns hinder för att delta på lika villkor i politiken.

Demokrati på olika villkor

Foto: iStockphoto

» SCB:s studie om folkvaldas villkor i politiken visar att andelen personer med självupplevd funktionsnedsättning i kommunpolitiken är lägre än motsvarande andel i befolkningen. 20 procent av de folkvalda i kommunfullmäktige mandatperioden 2010–2014 hade en funktionsnedsättning jämfört med 26 procent av befolkningen 2012. Studien omfattar dels en enkätundersökning riktad till ledamöter i kommunfullmäktige, dels djupintervjuer med folkvalda som har en funktionsnedsättning.

Av enkätundersökningen framgår att ungefär hälften av de folkvalda har gått med i ett politiskt parti på eget initiativ och hälften har blivit rekryterade. Det går inte att konstatera några skillnader i varför och hur man engagerar sig politiskt utifrån om man har en funktionsnedsättning eller inte, vilket även bekräftas av djupintervjuerna. Ingen av de intervjuade har engagerat sig i politiken främst med anledning av sin funktionsnedsättning. Flera av de intervjuade har dock under sin tid som folkvalda engagerat sig i frågor

20 %

av de folkvalda i kommunfullmäktige har en funktionsnedsättning.

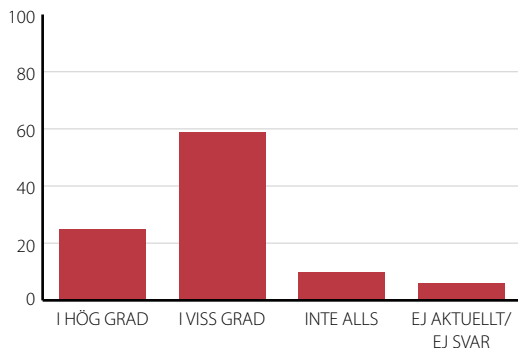
som är relaterade till funktionsnedsättningar, men det har inte varit deras huvudfokus.

I NOMINERINGSPROCESSEN INFÖR VAL är det främst partierna som tar initiativet genom att tillfråga personer om att kandidera. Studien visar att 25 procent av de folkvalda anser att det egna partiet i hög grad arbetar aktivt med rekrytering från underrepresenterade grupper, exempelvis personer som har en funktionsnedsättning.

Men trots partiernas medvetenhet om att arbeta aktivt med rekrytering finns det hinder för personer med funktionsnedsättning att delta aktivt i partipolitiken, vilket framkommer i djupintervjuerna. Bland annat uppmärksammas att partiernas lokaler ofta inte är anpassade för olika funktionsnedsättningar, vilket gör att det kan vara svårt att delta i partimöten. Kan man inte gå på partimöten är det också svårt att bli nominerad och vald. Det verkar även vara svårare för personer med en funktionsnedsättning att hamna på de valbara platser-

AKTIV REKRYTERING I KOMMUNPOLITIKEN

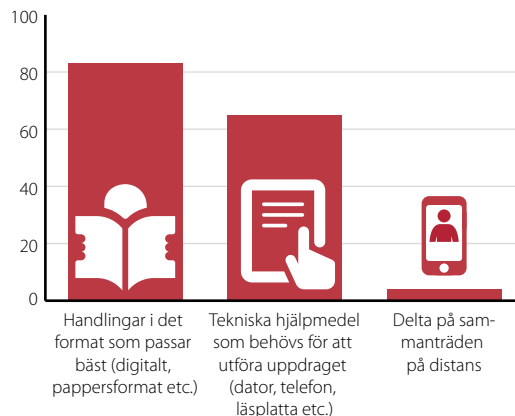
Andel av de folkvalda i kommunfullmäktige som anser att det egna partiet aktivt arbetar med rekrytering från underrepresenterade grupper. Procent

25 procent av de folkvalda i kommunerna tycker att det egna partiet i hög grad arbetar för att rekrytera personer från underrepresenterade grupper.

KOMMUNEN UNDERLÄTTAR ARBETET FÖR DE FOLKVALDA

Erbjudande från kommunen för att underlätta arbetet för de folkvalda i kommunfullmäktigvalen. Andel som får detta i procent

Majoriteten av de folkvalda tycker att kommunen tillhandahåller tekniska hjälpmedel och handlingar i rätt format, men få erbjuds möjlighet att delta på sammanträden på distans.

na på partiernas listor. Enligt intervjuerna kan det politiska uppdraget innebära en stor arbetsbörda och någon menar att det är "ett tuffare klimat i toppen", vilket sammantaget kan vara orsaker till att det inte finns så många med funktionsnedsättning på högre poster. Delvis kan det även bero på naturliga begränsningar hos individen själv. Personer med funktionsnedsättning verkar alltså både ha svårare att bli nominerade och att därefter faktiskt bli valda eftersom de mer sällan är på valbar plats.

VÄL INNE I KOMMUNPOLITIKEN är bra arbetsmiljö en förutsättning för att kunna utföra arbetet på ett bra sätt. Kommunernas sammanträdeslokaler upplevs ha bra tillgänglighet bland de folkvalda, färre än en av tio är missnöjda enligt enkätundersökningen. Däremot finns det ett visst missnöje med innemiljön och den tekniska utrustningen. Ledamöter med funktionsnedsättning är mer missnöjda med detta. Skillnaden mellan de båda grupperna finns bland de som har lämnat sitt uppdrag under pågående mandatperiod.

Enligt djupintervjuerna är inte alla lokaler tillräckligt anpassade för personer som har en funktionsnedsättning. Även om det till exempel finns hiss kan man ibland behöva ta långa omvägar för att nå den. Det kan även saknas sandade gångbanor mellan parkering och kommunhus, eller hörslingor. Ofta finns hörslingor i möteslokaler, men samtal under kafferaster och liknande kan vara svåra att delta i och dessa samtal kan vara nog så viktiga för att kunna delta på lika villkor.

Djupintervjuerna ger bilden av att man som folkvald i allmänhet får relativt bra stöd av kommunen när det gäller till exempel tolk, ledsagare och olika ersättningar. De senaste årtiondena har även nya tekniska hjälpmedel, som exempelvis surfplattor med uppläsningsskär och hörslingor, förbättrat möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i politiken. I enkätundersökningen har 83 procent av ledamöterna i kommunfullmäktige svarat att man får handlingar i det format som passar bäst. Något färre har erbjudits tekniska hjälpmedel som dator, telefon och läsplatta. Ett problem som nämns i intervjuerna är dock att man ofta får informationsmaterial "i klump" och har relativt kort tid att sätta sig in i detta, vilket kan upplevas som extra problematiskt om man har en funktionsnedsättning.

SAMMANFATTNINGSVIS VISAR STUDIEN att det inte är någon större skillnad i synen på det politiska uppdraget mellan personer med och utan funktionsnedsättning. Det finns en positiv inställning till uppdraget och man är i stort nöjd med hur demokratin fungerar, både lokalt och på riksnivå. I intervjuerna med folkvalda som har en funktionsnedsättning framträder dock ett tydligt önskemål om att förbättra möjligheten att delta i politiken på lika villkor. Framförallt finns behov av en öppnare dialog om funktionsnedsättning inom politiken, och att få såväl kollegor som de i beslutande ställning att förstå problemställningen. Gör man det finns det egentligen redan reglerat vad som kan och bör göras. ■

FAKTA

ENKÄTUNDERSÖKNING

Undersökningen har genomförts vid två tillfällen under mandatperioden 2010–2014 bland ledamöter i kommunfullmäktige. Studien omfattade ett urval om 2 995 personer som valdes in i fullmäktige 2010 och som inte lämnat politiken vid undersökningstillfällena, och samtliga 2 404 personer som valdes in i vid kommunfullmäktigvalen 2010 och som hoppat av uppdraget innan mandatperiodens slut.

DJUPINTERVJUSTUDIE

I enkäten tillfrågades undersökningspersonerna om att delta i en intervjustudie för att särskilt belysa hur personer med funktionsnedsättning uppfattar villkoren i politiken. Under hösten 2015 genomfördes sju intervjuer. Urvalet är inte representativt i statistisk mening, men för att få en så bred bild som möjligt har valet av intervjupersoner gjorts utifrån ålder, kön, typ av funktionsnedsättning samt om man lämnat sitt uppdrag i förtid eller inte.

FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Personerna i enkät- och intervjustudien har själva angett eventuella funktionsnedsättningar. Med funktionsnedsättning avses exempelvis nedsatt syn eller hörsel, tal- eller röstproblem, rörelsehinder, allergi eller någon form av psykisk funktionsnedsättning. Även diabetes, hjärt-lungproblem, mag-tarmsjukdom, psoriasis, epilepsi, dyslexi och liknande räknas här som funktionsnedsättningar.

Mikaela Järnbert och Johan Wilén arbetar med demokratistatistik på SCB

Mikaela Järnbert

08-506 942 43
mikaela.jarnbert@scb.se

Johan Wilén

08-506 945 16
johan.wilen@scb.se

LÄS MER Demokratis representanter – en studie av representativitet, delaktighet och syn på uppdraget. Demokratistatistik, rapport 23.

Ny webbplats om ungas liv

Unga röstar i allt större utsträckning, den tidigare minskningen i ungas medlemskap i politiska partier har stabiliserats och ungas politiska aktiviteter förändras. Det framgår av statistik från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors webbplats ungidag.se.

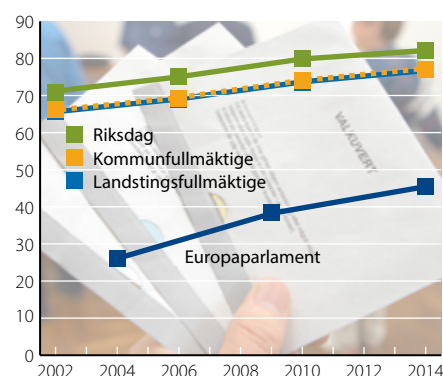
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor presenterar statistik som gör det möjligt att följa ungas levnadsvillkor i Sverige över tid. På webbplatsen ungidag.se finns indikatorer inom olika områden. Inom *inflytande och representation* kan vi bland annat se följande tendenser.

UNGAS VALDELTAGANDE ÖKAR

Ungas vikande valdeltagande bröts vid riksdagsvalet 2002 och har de efterföljande valen haft en uppåtgående trend. Andelen 18–24-åringar som röstade i riksdagsvalet ökade från 71 procent 2002 till 82 procent 2014. Trenden syns även i andra val. I valen till kommun- och landstingsfullmäktige var ökningen 11 procentenheter från 2002 till 2014. I samtliga av de senaste valen till svenska folkvalda församlingar röstade 18–24-åringar i lika hög grad som 25–29-åringar men i mindre utsträckning än 30–64-åringar. Unga kvinnor röstade i något större utsträckning än unga män.

VALDELTAGANDET ÖKAR BLAND UNGA

Andel av röstberättigade i åldern 18–24 år som röstat i de allmänna valen 2002–2014. Procent

Valdeltagandet bland unga har ökat sedan 2002 i alla allmänna val.

INTERNET FÖRÄNDRAR POLITISK AKTIVITET

Att ägna sig åt politiska aktiviteter är ett annat sätt att vara delaktig i samhällslivet. Ungdomsindikatorerna visar att den vanligaste politiska aktiviteten bland personer i åldern 16–25 år 2015 var att stötta en åsikt på internet, vilket 56 procent hade gjort. Det var också vanligt att konsumera medvetet, skriva på namninsamlingar samt ge pengar till en organisation.

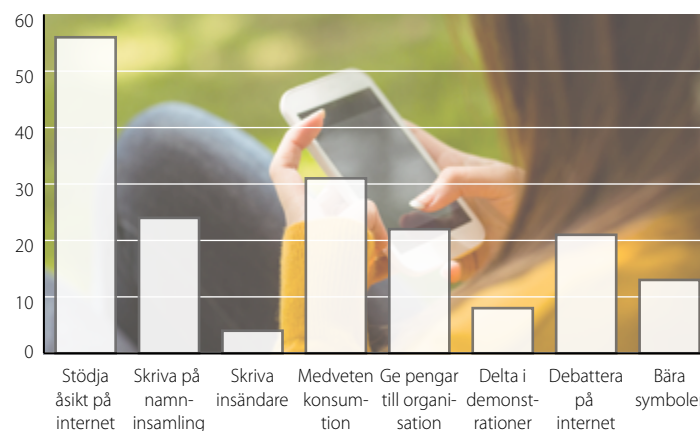
Ungas digitala omgivning med ständig uppkoppling mot internet avspeglar sig i deras politiska aktiviteter. Andelen som under det senaste året har chattat, debatterat eller kommenterat politik på internet ökade från 10 till 21 procent mellan 2004 och 2015, och vi ser även en ökning i andelen som stöttat en åsikt i en samhällsfråga på nätet. Däremot har mer traditionella politiska aktiviteter som att bära symboler, delta i demonstrationer och skriva på namninsamlingar minskat bland unga.

Indikatorerna bygger på den senaste statistiken från 12 myndigheter och Riksidrottsförbundet.

VANLIGT ATT STÖDJA EN ÅSIKT PÅ INTERNET

Andel unga, 16–25 år, som ägnat sig åt en typ av politisk aktivitet under 2015. Procent

Att stödja en åsikt på internet är den vanligaste politiska aktiviteten bland 16–25-åringar.

MEDLEMSKAP I POLITISKA PARTIER HAR STABILISERATS

Ungas medlemskap i politiska partier har sjunkit sedan början av 1990-talet. Men sedan 2008/2009 har andelen 16–24-åringar som är medlemmar i ett politiskt parti varit runt 4 procent. Det är ingen signifikant skillnad mellan i vilken utsträckning unga och äldre är medlemmar i ett politiskt parti.

POSITIVA TENDENSER I REPRESENTATION

En annan viktig del i inflytandet över samhällsutvecklingen är representation i folkvalda församlingar. Ungas representation i dessa församlingar är liten i jämförelse med de som är 25 år och äldre, men här syns tecken på en ökad representativitet. Andelen 18–24-åringar bland de nominerade i riksdagsvalet har ökat sedan 2002. Vid valet 2014 var andelen knappt 6 procent av samtliga nominerade. Andelen unga invalda i riksdagen har också ökat, från 0,6 procent 2002 till 2,3 procent av samtliga invalda 2014. Unga män blir i något större utsträckning nominerade och valda till riksdag och kommun- och landstingsfullmäktige jämfört med unga kvinnor.

AVHOPP VANLIGARE BLAND UNGA

18–24-åringar hoppar av sina uppdrag i landstings- och kommunfullmäktige i klart större utsträckning än äldre. Under mandatperioden 2010–2014 avgick nästan hälften, 47 procent, av de unga ledamöterna i kommunfullmäktige och 32 procent i landstingsfullmäktige. Unga kvinnor har avgått i större utsträckning än unga män under de senaste mandatperioderna.

Foto: Marie Linnér, Scandina

VAD ÄR UNGIDAG.SE?

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i uppdrag att ta fram kunskap om ungas levnadsvillkor. Sedan hösten 2015 presenterar myndigheten ungdomsindikatorer i lättillgänglig form på webbplatsen ungidag.se.

Där kan man få kunskap om ungas levnadsvillkor inom områdena arbete och boende, ekonomisk och social utsatthet, fysisk och psykisk hälsa, inflytande och representation, kultur och fritid samt utbildning. Indikatorerna bygger på den senaste statistiken från 12 myndigheter och Riksidrottsförbundet.

INDIKATORERNA visar utvecklingen över tid och redovisas där det är möjligt efter kön, ålder, födelse-land och utländsk/svensk bakgrund. Vissa indikatorer redovisas även på läns- och kommunnivå.

LÄS MER

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor presenterade i april rapporten **Ung idag 2016**, där de övergripande tendenserna utifrån resultaten på ungidag.se beskrivs. Rapporten finns att ladda ned på myndighetens hemsida: www.mucf.se.

Fabian Sjö

Utredare på
Myndigheten för
ungdoms- och
civilsamhällesfrågor
08-566 219 24
fabian.sjo@mucf.se

Säsongrensning gör statistiken jämförbar

För att kunna jämföra statistik mellan perioder som innehåller olika säsongsvariationer måste data säsongrensas. I Statistikskolan förklarar vi hur det går till.

När statistik presenteras förekommer ibland begreppet säsongrensning, eller säsongrensade data. Och precis som

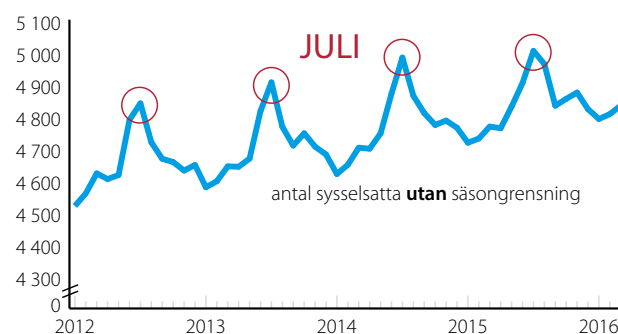
det låter handlar säsongrensning om att försöka rensa data på effekter av säsongsvariationer. Man vill helt enkelt ta bort regelbundna och oregelbundna variationer som förekommer i data på grund av säsongsmässiga beteenden och mönster. En regelbunden variation kan till exempel vara att majoriteten av de sysselsatta i Sverige tar ut semester under sommaren. Ett annat exempel är att glassförsäljningen i Sverige är högre under sommarmånaderna än under resten av året.

Låt oss återgå till det första exemplet, det vill säga att majoriteten av de sysselsatta i Sverige tar ut semester under sommaren. Innebär det att företag och myndigheter måste hålla sommarstängt? Nej, de flesta anställer förstås semestervikarier vilket medför ett tydligt säsongsmönster i data över antalet sysselsatta.

OM VI TITTAR PÅ det första diagrammet – där ingen säsongrensning gjorts – kan vi se en påtaglig ökning av antalet sysselsatta under sommarmånaderna, i synnerhet under juli. I juli 2015 uppgick antalet sysselsatta till drygt 5 miljoner. Låt oss sätta det

STOR SÄSONGSVARIATION I ANTALET SYSSELSATTA ...

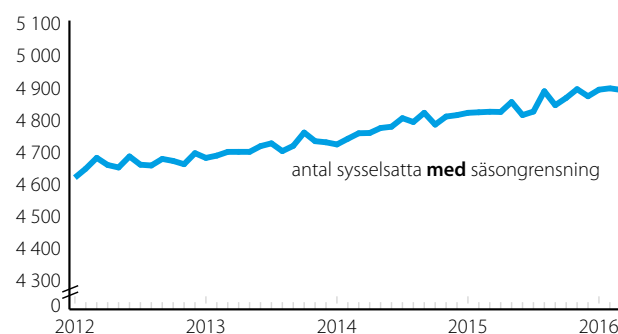
Antal sysselsatta 15–74 år (tusental), per månad, icke säsongrensade data

Varje sommar anställs semestervikarier, framför allt under juli månad. Och eftersom de personer som har semester fortfarande är sysselsatta medför det en ökning av antalet sysselsatta under sommaren.

... MEN VARIATIONEN FÖRSVINNAR NÄR DATA SÄSONGRENAS

Antal sysselsatta 15–74 år (tusental), per månad, säsongrensade data

När säsongsvariationen rensats bort syns inte längre ökningen av antalet sysselsatta under sommaren.

framräknade värdet i juli i relation till en månad som inte innehåller samma säsongs-mönster, till exempel november. I november 2015 var antalet sysselsatta närmare 4,9 miljoner.

Hur ska vi tolka minskningen med över 100 000 sysselsatta mellan juli och november? Har arbetsmarknaden i Sverige försämrats på så kort tid? Nej, så är inte fallet. Antalet sysselsatta ökar i juli varje år, det är med andra ord en regelbunden säsongsvariation vi behöver ta hänsyn till för att kunna jämföra eventuella skillnader från månad till månad. Den eventuella skillnaden, eller utvecklingen som det kallas, ska spegla verkligheten och de förändringar som faktiskt skett utan störning av regelbundna säsongsvariationer. I vårt exempel handlar det om att sysselsatta i Sverige tar semester i juli och att semestervikarier anställs, vilket medför att antalet sysselsatta ökar.

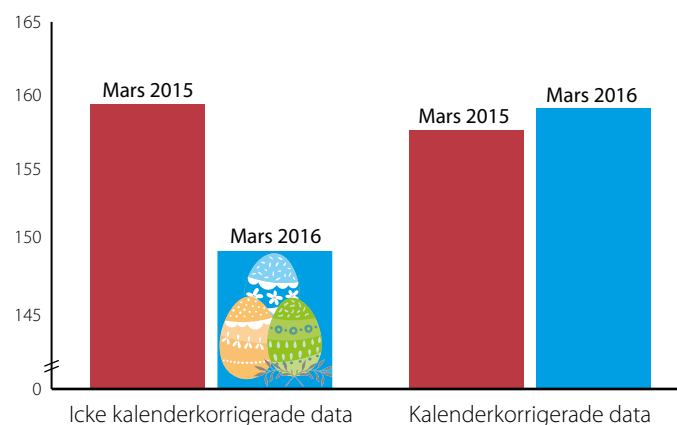
SÅ HUR HAR SYSSELSÄTTNINGEN egentligen utvecklats mellan juli och november? När data har rensats på effekter av säsongsvariationer visar utvecklingen det omvända – fler sysselsatta i november jämfört med juli.

Det är alltså normalt att förvänta sig att antalet sysselsatta varierar från en månad till en annan. Men för att kunna göra en korrekt analys av utvecklingen av antal sysselsatta kan vi konstatera att det är vilseledande att presentera en utveckling mellan närliggande månader genom att använda icke säsongrensade data. Utvecklingen kan då vara en faktor av säsongsvariationer snarare än verkliga förändringar på arbetsmarknaden.

DET FINNS ÄVEN ANDRA typer av periodiska effekter, som inte har med fasta mönster och beteenden att göra, som påverkar statistikens utveckling och är en del av begreppet säsongrensning. Det är variationer som beror på att vissa helgdagar infaller vid olika tidpunkter olika år. Till exempel infaller påsken ibland i mars och ibland i april vilket inverkar på antal arbetsdagar och i förlängningen antal arbetade timmar under den berörda månaden. Vi talar då om kalendereffekter, som kan betraktas som oregelbundna säsongseffekter.

STOR SKILLNAD I ANTAL ARBETADE TIMMAR OM HÄNSYN INTE TAS TILL SKILLNADER I ANTAL ARBETSDAGAR

Totalt antal arbetade timmar per vecka för sysselsatta (miljoner timmar)

Påsken inföll i mars 2016, till skillnad från 2015 då den inföll i april. Detta påverkar antal arbetsdagar och i förlängningen antal arbetade timmar som är betydligt lägre i mars 2016 jämfört med mars 2015. För att kunna studera utvecklingen mellan månaderna måste data korrigeras för kalendereffekter.

Låt oss jämföra mars 2016, då påsken inföll, med samma månad 2015, som inte innehöll någon högtid. Om hänsyn inte tagits till skillnader i helger och ledigheter, det vill säga att data inte hade kalenderkorrigerats, uppgick antalet arbetade timmar till nästan 150 miljoner per vecka i mars 2016. Under mars 2015 var antalet arbetade timmar nästan 10 miljoner fler per vecka. Den utvecklingen är missvisande eftersom mars 2015 innehöll fler arbetsdagar. Tittar vi istället på kalenderkorrigerade data var antalet arbetade timmar förhållandevis lika i mars 2015 och mars 2016.

DET FÖREKOMMER ÄVEN extrema engångshändelser, som till exempel stora finanskriser eller strejker, som också påverkar variationen i data och försvårar jämförelser. Till skillnad från säsongseffekter ska effekter av extrema engångshändelser synas i säsongrensade data eftersom de ofta ger en bild av verkligheten.

Säsongrensningen har som huvudsyfte att underlätta jämförelser mellan framräknade värden som ligger nära i tiden genom att korrigera tidserien för störande faktorer – säsongsvariation, kalendereffekter

och extrema engångshändelser. På så sätt rensas onödigt information bort för att få klarhet i frågan som studeras samtidigt som effekten av extrema engångshändelser blir synliga. I våra exempel har det varit att studera delar av arbetsmarknaden.

Men all data går inte att säsongrensa. I första hand handlar säsongrensning om att identifiera regelbundna och oregelbundna säsongsvariationer och för att kunna göra det måste data finnas för en längre tidsperiod. Hur lång tidsperiod som behövs varierar med vilka data som ska säsongrenas. För våra exempel behöver vi data för några år bakåt i tiden. ■

Suad Elezovic arbetar med statistisk metod, säsongrensning och tidsserianalys och Cecilia Westin har arbetat med arbetskraftsundersökningarna, båda på SCB

Suad Elezovic
08-506 94 657
suad.elezovic@scb.se

Vanligt arbeta kort tid som lärare

Foto: Jörgen Wiklund, Scandina

FAKTA

Skolverket framställer årligen ett register över all pedagogisk personal per den 15 oktober. Som lärare räknas då de som bedriver egen undervisning i elevgrupp. Denna artikel omfattar skolformerna grundskola, gymnasieskola, särskola, komvux, särsvux och specialskola. Lärare i förskoleklass, SFI och förskolan har inte samlats in tillräckligt länge för att kunna ingå i en tidsserie.

LÄRARUTBILDNING avser här att personen i fråga har en lärarexamen från högskola/universitet det senaste året han/hon förekommer i registret, men anger inte om personen har formell behörighet eller lärarlegitimation för den aktuella lärartjänsten.

Det är vanligt att nya lärare inte fortsätter inom yrket. Av de som började arbeta som lärare år 2010 arbetade drygt sju av tio som lärare fem år senare. Det är en något högre andel än för dem som började arbeta under 1990- och 2000-talen.

Lärarbristen är ett stort problem för skolan. Det är vanligt att personer som börjat arbeta som lärare inte fortsätter att arbeta inom yrket. I denna artikel undersöker vi om det är vanligare idag än tidigare bland personer som börjat arbeta som lärare att inte arbeta kvar.

GENOM DET UNDERLAG som samlas in för att producera Skolverkets statistik över pedagogisk personal kan vi följa dem som började arbeta som lärare ett visst år och se om de arbetar som lärare även de kommande åren. Som lärare räknas här de som bedriver egen undervisning i en elevgrupp inom grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, komvux, särsvux och specialskolan. Även de som inte har någon lärarutbildning räknas som lärare, men i denna artikel fokuserar vi på de personer som har en lärarexamen och alltså kan tänkas vara inställda på att arbeta inom yrket en längre tid.

I DEN HÄR ARTIKELN studerar vi lärare som började arbeta 1985–2010 och i vilken utsträckning de fortsätter att arbeta som lärare. Vi ser att av dem som började arbeta i mitten av 1980-talet är det drygt 70 procent som arbetar som lärare fem år senare. För dem som började arbeta i slutet av 1980-talet är andelen lägre, och allra lägst är den för de som började arbeta som lärare år 1990. Av dem finns 46 procent inom yrket fem år senare. Därefter är det en högre andel som fortsatt arbeta som lärare fem år efter att de började, mellan 65 och 71 procent för nya lärare år 1994–2010.

Det totala antalet lärare har varierat under årens lopp och följer antalet elever tämligen väl. Antalet lärare ökade under slutet av 1980-talet, till 129 000 år 1990, för att därefter minska till 119 000 år 1995. Minskningen av det totala antalet lärare kan vara en förklaring till varför många nya lärare i början av 1990-talet inte arbetade kvar som lärare några år senare.

VI FORTSÄTTER ATT STUDERA de som började arbeta som lärare för första gången år 1995, 2000, 2005 och 2010 och följer dem under åren som gått efter det. Under dessa år började mellan 7 700 och 13 600 personer arbeta som nya lärare. Omkring två tredjedelar av de nya lärarna var kvinnor och 55–65 procent hade en lärarexamen.

EN MAJORITET KVINNOR BLAND NYA LÄRARE

Antal nya lärare, andel kvinnor/män samt andel med lärarexamen. År 1995, 2000, 2005 och 2010

	Antal nya lärare	Andel kvinnor	Andel män	Andel med lärarexamen
År 1995	7 700	65 %	35 %	61 %
År 2000	13 600	64 %	36 %	55 %
År 2005	9 200	67 %	33 %	65 %
År 2010	8 100	66 %	34 %	61 %

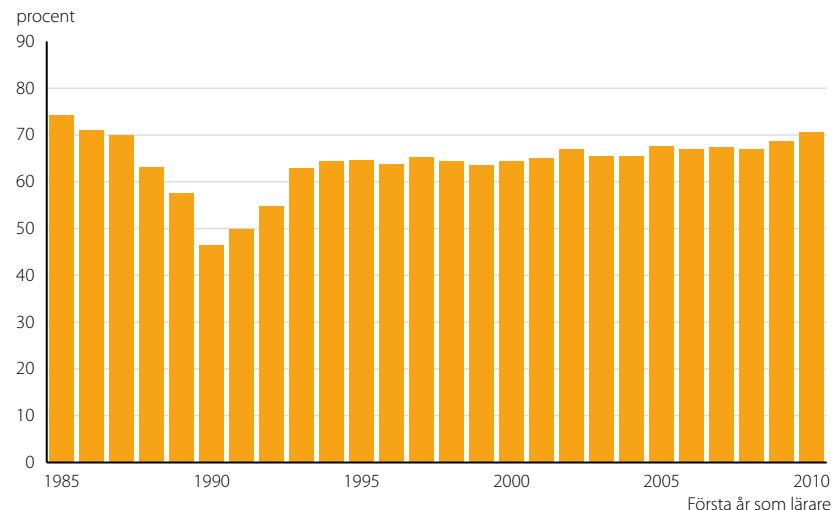
En betydande andel av de nya lärarna är bara verk-samma som lärare ett enda, eller ett fåtal, år. Redan följande år var det mer än var femte ny lärare som inte längre arbetade som lärare. Det gäller både dem som började arbeta 1995, 2000, 2005 och 2010. Fem år efter att de arbetade sitt första år arbetade 64–67 procent av de som började arbeta år 1995, 2000 och 2005 och 71 procent av de som började arbeta år 2010 som lärare. Andelen är alltså högre bland dem som började arbeta år 2010 jämfört med de andra åren.

Efter den hastiga nedgången de första åren som lärare planar utvecklingen ut. De som började arbeta år 2010 går inte att följa längre än fem år, men för de som börjat arbeta 1995, 2000 och 2005 ser vi att mellan 62 och 66 procent av dem arbetade som lärare tio år senare. De som började arbeta 1995 och 2000 går att följa under 15 års tid. Efter 15 år arbetade 61 procent av dem kvar inom yrket.

ATT MAN INTE LÄNGRE ARBETAR SOM LÄRARE kan bero på att man är tillfälligt tjänstledig (exempelvis föräldraledig) och sedan återkommer som lärare, men det kan också bero på att man bytt yrke eller övergått till en tjänst eller skolform som inte omfattas av registret över pedagogisk personal. 17 procent av lärarna med lärarexamen som började arbeta år 2000 hade en examen med inriktning mot förskola, fritidshem eller studie- och yrkesvägledning. Det är möjligt att en del av dessa lärare har övergått till en tjänst inom förskola, fritidshem eller studie- och yrkesvägledning, och att de därför inte finns kvar i de skolformer eller tjänster som omfattas av denna artikel. Detta kan dock bara förklara en del av nedgången i andel lärare som arbetar kvar i någon av de här beskrivna skolformerna. ■

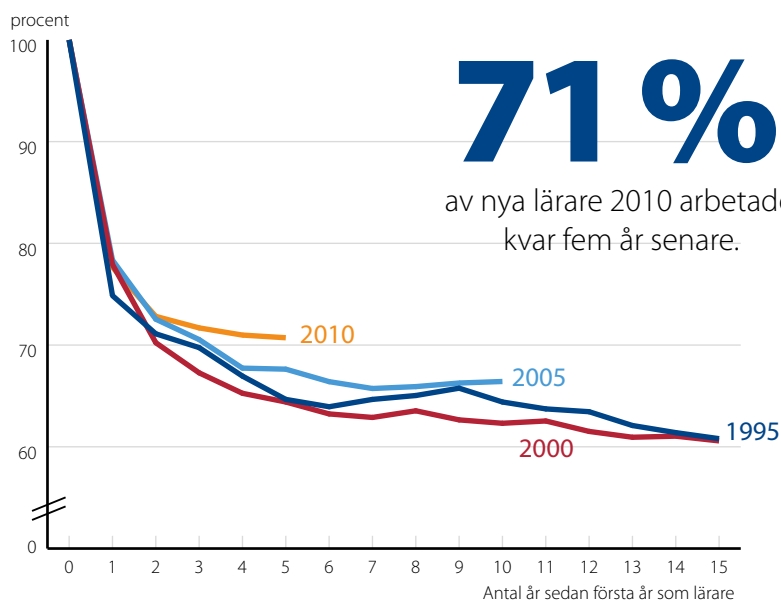
46 % AV NYA LÄRARE 1990 JOBBADE KVAR EFTER FEM ÅR

Andel av nya lärare med lärarexamen som arbetar som lärare fem år efter sitt första år som lärare

NYA LÄRARE 2010 JOBBADE KVAR I STÖRRE UTSTRÄCKNING

Andel av nya lärare med lärarexamen år 1995, 2000, 2005 samt 2010 som arbetade som lärare 1–15 år senare

Av de nya lärarna med examen år 2010 arbetade 71 procent som lärare fem år senare. Det är en högre andel än för lärare som började arbeta år 1995, 2000 och 2005.

Robert Hansson

arbetar med utbildningsstatistik på SCB
019-17 65 23
robert.hansson@scb.se

Utsläpp från bilar fortsatt problem

Utsläppen av växthusgaser från den svenska ekonomin och hushållen uppgick 2015 till 62 miljoner ton koldioxidekvivalenter, en minskning med 0,7 procent jämfört med 2014. Samtidigt växte ekonomin i och med att BNP ökade med 3,9 procent. En förklaring till utsläppsminskningen är att användningen av fossila bränslen minskade i el-, gas- och värmeverken, en annan är att branscher med låga utsläpp har positiv ekonomisk tillväxt.

Hushållen bidrog också till utvecklingen genom att minska sina utsläpp med 0,9 procent. Huvuddelen av utsläppen kommer från personbilar. Samtidigt som fordonen blir effektivare och eldrift och biodrivmedel vanligare ökar trafiken, vilket medför att utsläppsminskningen blir mindre än den annars skulle ha varit.

Källa: SCB, www.scb.se

Foto: iStockphoto

2,2

personer bor det i genomsnitt
per hushåll i Sverige.

Källa: SCB, www.scb.se

Foto: iStockphoto

TIO MILJONER SVENSKAR 2017

BEFOLKNING De närmaste åren förväntas folkmängden i Sverige öka med omkring 1,5 procent per år. Det är historiskt sett en mycket hög nivå som tidigare bara förekommit några enstaka år på 1800-talet. Enligt beräkningarna kommer det att bo 739 000 fler personer i Sverige år 2020 än det gör idag.

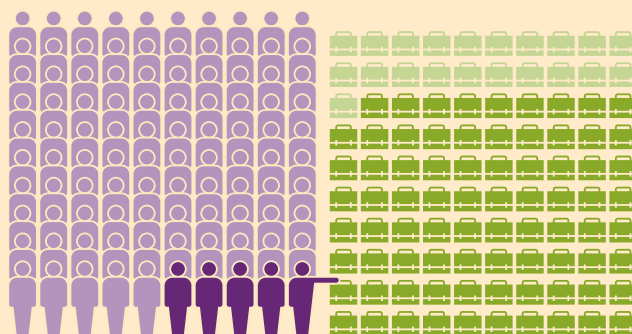
En så snabb folkökning gör att befolkningen i Sverige kommer att passera tio miljoner år 2017 och elva miljoner sju år senare, år 2024. En folkökning på en miljon har aldrig tidigare skett så fort.

De kommande fem åren förväntas 857 000 personer invandra. Under samma period antas 287 000 lämna Sverige. Det innebär att migrationen på fem års sikt ger ett tillskott till befolkningen på 570 000 personer. Under samma period förväntas att 623 000 barn föds och 455 000 personer avlider. Antalet födda beräknas alltså vara nära 170 000 fler än antalet som avlider.

Källa: SCB, www.scb.se

AKTIEÄGANDE

5% äger 79% av
aktieförmögenheten i Sverige

Källa: Aktieägarstatistik 2015, SCB

STOCKHOLMSOMRÅDET DRAR TILL SIG HÖGUTBILDADE

UTBILDNING Drygt en fjärdedel av befolkningen i åldern 25–64 år är högutbildade, det vill säga har en eftergymnasial utbildning på minst tre år. De bor oftast i storstadskommuner och residensstäder. Bland de tio kommuner med högst andel högutbildade ligger sju i Stockholms län. Lund, Lomma, Uppsala, Umeå och Linköping är de fem kommuner utanför Stockholms län som har högst andel högutbildade.

Den höga utbildningsnivån i Stockholmsområdet förklaras till stor del av att där finns många arbetsplatser inom branscher som har en stor andel högutbildade som finans- och försäkringsverksamhet, utbildning och offentlig förvaltning och försvar. I området finns dessutom ett stort utbud av högre utbildning och en relativt ung befolkning, som har en högre formell utbildningsnivå än äldre.

Källa: SCB, www.scb.se

SVENSKARNA ÄTER UTE MER

KONSUMTION I Sverige omsatte livsmedelsbranschen 261 miljarder och restaurangbranschen 99 miljarder under 2015. Det motsvarar cirka 3 000 kronor per person och månad, eller 18 procent av den totala hushållskonsumtionen. Samtidigt var ökningstakten fem gånger så stor i restaurangbranschen som för livsmedelsbranschen mellan 2007 och 2015 (15,6 procent jämfört med 3,2 procent) med hänsyn tagen till prisförändringar. Det bör dock påpekas att omsättningen inom restaurangbranschen även innefattar alkoholhaltiga drycker.

Om vi studerar en långsiktig trend är det tydligt att allt mer pengar läggs på restaurangmat. Livsmedelsbranschen uppvisar en stabil trendlinje med svag positiv trend, medan restaurangbranschen har en tydlig koppling till konjunkturen och är mer beroende av omvärldsfaktorer.

Källa: SCB, www.scb.se

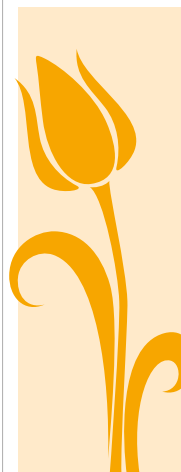

MÅNGA KAN TÄNKA SIG FRIVILLIG-UPPDRAG FÖR BARN

SAMHÄLLENGAGEMANG En fjärdedel av Sveriges befolkning i åldrarna 18–80 år kan utan tvekan tänka sig ett frivilliguppdrag för utsatta barn och ungdomar. Antingen som familjehem, jourhem, kontaktperson, kontaktfamilj, god man för ensamkommande barn eller särskilt förordnad vårdnadshavare.

Kvinnor har en högre vilja att ta uppdrag än män. Unga personer i åldern 18–29 år har ett signifikant högre intresse för att engagera sig. Bland de yngre är intresset stort hos både kvinnor och män. Det gäller särskilt uppdraget som kontaktperson.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

SCB

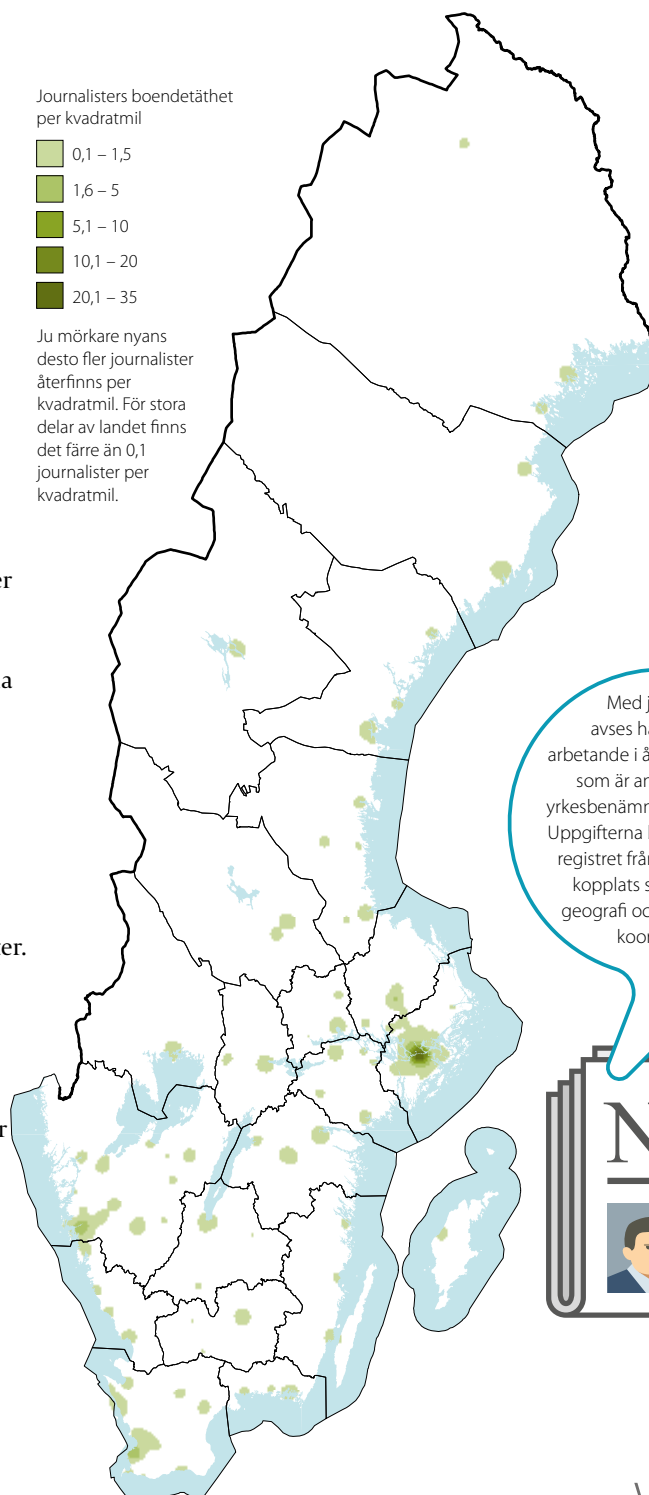
tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Fyra av tio journalister bor i Stockholm

Över hälften av landets journalister och fotografer är koncentrerade till de tre största städerna i landet. Mer än 40 procent av journalisterna bor i Stockholms tätort, jämfört med 5 procent vardera i Göteborg och Malmö. Överlag är journalist en yrkesgrupp som i Sverige bor i städer. Lite drygt 80 procent av landets journalister bor i tätorter med över 10 000 invånare. Det kan jämföras med att 62 procent av befolkningen i förvärvsarbete bor i dessa tätorter.

Många av landets mediehus finns i Stockholm, vilket till viss del förklarar koncentrationen. Tittar man på spridningen av var journalisterna är bosatta inom staden så är det några platser som sticker ut. Bara på Södermalm i Stockholm bor över 8 procent av landets journalister. Av de tio gator i landet med flest journalister ligger åtta av dem just på Södermalm. Allra flest bor det längs Ringvägen på Södermalm, 41 journalister och fotografer.

Med journalist avses här förvärvsarbete i åldrarna 16–64 år som är anställda inom yrkesbenämningen journalist. Uppgifterna bygger på yrkesregistret från 2014 som har kopplats samman med geografi och försetts med koordinater.

